OKRAJNA ŠTUDIJSKA GORICA

IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 207 (2203) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sreda 27. avgusta 1952 Cena 20 lir

Nobenega popuščanja italijanskemu imperializmu!

Skupna uprava najboljša rešitev

V razgovoru z delegacijo turških novinarjev je maršal Tito na vprašanje, ali lahko kaj pove o tržaškem vprašanju, med drugim dejal sledeče: «Ko smo ocenili potrebo, da bi tudi v tem delu Evrope nastali boljši odnosi med obema sosedoma — Italijo in Jugoslavijo — smo mi dali predlog za rešitev tržaškega vprašanja. Sodimo, da je naš najboljši predlog — skupna uprava...

Skupno upravo smo predlagali zato, ker sodimo, da bi bila skupna uprava v Trstu vsaka tri leta ali v krajšem časovnem razdobju preizkušnja za možnost sodelovanja med obema sosedoma, ki bosta ostala večno drug poleg drugega. Mi bomo ostali tukaj, kjer smo. Ne mislimo se od tukaj seliti. Italijani pa prav tako mislijo, da bodo ostali na sedanjem mestu.

Ker smo sosedi, moramo imeti odnose, ki so lahko dobri, če pa bodo slabi, bodo neprestano žarišče nevarnosti. Zato smo mislili, da Italija ne bo ničesar žrtvovala, če bo privolila v skupno upravo, ker to utegne okrepiti dobre in prijateljske odnose med obema državama. Vsaka druga rešitev bi bila težavna, ne bi bila dokončna, pač pa bi vsebej povzročila trenja».

Kaj v bistvu pomenijo gornje Titove izjave? V prvi vrsti so te globok izraz želje in volje, da se uredijo odnosi med Italijo in Jugoslavijo v duhu prijateljskega sodelovanja in iskrenih skupnih naporov za utrjevanje miru v tem delu Evrope. Ker pa sega vprašanja glede tržaškega vprašanja predstavlja ovirajo, da se takni odnosi ustvarijo, predlaga Jugoslavija rešitev tega vprašanja, ki naj izhaja iz obojestranske želje, da se ta ovira odstrani in obenem ustvarijo pogoji za nadaljnjo krepitev in poglabljanje prijateljskega sodelovanja med obema sosedoma. Ti pogoji pa so: chranitev Tržaškega ozemlja in njegova skupna uprava. V okviru te skupne uprave bi lahko obstajale vsestranske možnosti za ustvarjanje mirnega ozračja, razumevanja in prijateljskega sodelovanja «med obema sosedoma, ki bosta ostala večno drug poleg drugega».

Poleg tega pa bi takšna rešitev odgovarjala prav gotovo želji in interesom večine tržaškega prebivalstva, prepričanje v tujim silam vmešavanje v tržaško vprašanje ter mešetarjenje z njim za svoj račun in v škodo tržaškega prebivalstva. Tako bi torej Tržaško ozemlje prenehalo biti igračka v rokah tujih imperialističnih sil za njihove posebne temne politične cilje, kot to danes dela Sovjetska zveza, ko izrablja tržaško vprašanje za protijugoslovansko politiko in da z njim opravičuje zavlačevanje sklenitve mirovne pogodbe z Avstrijo. Tako bi pa bil obstoj in razvoj Tržaškega ozemlja odvzen le od Italije in Jugoslavije, v skupnem naporu obeh edino neposredno zainteresiranih držav ter tržaškega prebivalstva, ki bi v okviru takšnega prijateljskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo našto tudi svoj mir, narodno strpnost, ustvarilo bi pogoje za ekonomski in socialni napredek ter tako dalo svoj prispevek k utrjevanju miru, razumevanja in prijateljskega sodelovanja med narodi.

Za takšno rešitev tržaškega vprašanja, za ustvaritev takšnih odnosov med narodi, tu konkretno med narodi Jugoslavije in italijanskim narodom, je pa potrebno obojestransko prizadevanje. Jugoslavija je dala že neštete dokaze dobre volje za prijateljsko sodelovanje z Italijo. Eden takšnih najbolj vidnih dokazov predstavlja ravno predlog o skupni upravi nad Tržaškim ozemljem. Kaj pa je Italija storila v tej smeri? Do danes nič. Nasprotno, vedno je odbijala vsako pametno in korisno rešitev tržaškega vprašanja, vsako rešitev, ki bi bila v interesu miru in prijateljskega sodelovanja z Jugoslavijo. V njeni politiki do tržaškega vprašanja so vedno prevladovale težnje po revanžu za zgubljeno imperialistično vojno na Balkanu. Parola odgovornih krogov današnje Italije je vedno bila: Dobiti Tržaško ozemlje kot prvi korak, da se s teh pozicij krene dalje proti Balkanu in dosežejo tisti osvajalni cilji, ki jih Mussolinijeva Italija ni mogla uresničiti. Glasne zahteve po Istri, Reki, Dalmaciji itd. nedvomno pričajo o obnavljanju Mussolinijeve imperialistične politike. V njeni zahtevi po Tržaškem ozemlju pa se današnja Italija stalno sklicuje na tristransko izjavo, ki jo je izsilila od zahodnih velesil v dobi, ko je bil položaj Jugoslavije povsem drugačen, ko namreč še ni bilo preloma s Kominformom. Prav tako se Italija v tej politiki poslužuje atlantskega pakta, ki si ga zamišlja kot sredstvo s katerim naj uresniči svoje imperialistične smotre, čeravno je bil atlantski pakt ustvarjen (po izjavah njegovih ustanoviteljev), kot obrambna zveza pred sovjetsko napadalnostjo.

Vsa ta politika italijanskih odgovornih krogov je dejansko onemogočala vsakršen sporazum, vsakršno rešitev tržaškega vprašanja. In ko je v zadnjih dneh tržaško vprašanje zopet stopilo v ospredje z diplomatsko akcijo zapadnih velesil, je italijanski tisk zopet zabrenkal na stare strune. Ne bomo tu omenjali vseh mogočih in nemogočih stališč, ki jih je ob tej priliki navajal italijanski tisk v zvezi s tržaškim vprašanjem (o čemer smo že pisali in še bomo), dovolj nam bo če citiramo poluradno izjavo italijanske vlade, ki je bila objavljena v ponedeljskem časopisju in ki daje pečat vsemu pisanju italijanskega tiska v zadnjih dneh: «Rimska vlada ne bo sprejela nobene rešitve, ki me bo v skladu s tristransko noto». Tako se glasi po duhu in črki stališče italijanske vlade. Tako stališče nam jasno govori, da italijanska vlada noče nobenega sporazuma in da so vse izjave De Gasperija in ostalih odgovornih ljudi na državnem vodstvu Italije o tem kako želijo sporazum z Jugoslavijo le gola demagogija, ki ima za cilj, da prikrije imperialistične težnje Italije po jugoslovanskem ozemlju, ki jih izraža takšno stališče, težnje na dolgi rok, pri čemer naj predstavlja zasedba Tržaškega ozemlja prvi korak.

Popolnoma jasno je, da taka politika italijanske vlade ne vodi do sporazuma in rešitve tržaškega vprašanja. Tega se morajo zavedati tudi odgovorni krogi na Zapadu, če res iskreno želijo pomirjenje in utrditev miroljubne fronte na tem sektorju Evrope. Dokler se odgovorni krogi današnje Italije ne odrečejo kakršni koli težnji po obnovi stare imperialistične politike «Drang nach Osten» ni mogoč noben sporazum o tržaškem vprašanju in kot rezultat tega pomirjenje v tem delu Evrope. Osnovni pogoj za dosego tega je torej, da se Italija popolnoma odreče vsakršni imperialistični politiki. In če je kje potrebno «pritiskati» (izraz; ki ga zelo rad uporablja italijanski tisk proti Jugoslaviji) potem je to potrebno storiti v Italiji.

Želja po sporazumu in miru je splošna, je želja vseh, ki hočejo pošteno in v miru delati in živeti. Vendar pa sporazum in mir ni mogoče doseči s tem, da se na koga «pritiska» z namenom, da se mu vsili krivične pogoje z nasprotne strani. To naj imajo v vidu diplomatski krogi na Zapadu, ko so dobili nalogo, da pomagajo reševati tržaško vprašanje. Politika Muenchena, pa tudi Potsdama, nosi za seboj resne zgodovinske posledice in odgovornost tistih, ki tako politiko vodijo.

Jugoslavija kaže s svojim zgledom drugim narodom pot k miru

Znani ameriški ekonomist poudarja, da je treba dati Jugoslaviji še večjo gospodarsko pomoč Obisk jugoslovanskih parlamentarcev v Grčiji se je spremenil v manifestacijo jugoslovansko-grškega prijateljstva - Nova izzivanja sovjetskih satelitov na jugoslovanskih mejah - V avgustu je pribežalo iz Albanije v Jugoslavijo 50 Albancev - Šest milijard dinarjev škode zaradi suše v Sloveniji

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 26. — Obisk jugoslovanskih parlamentarcev v Grčiji se je spremenil v manifestacijo grško-jugoslovanskega prijateljstva. Med dvodnevnim potovanjem po Peloponezu so morali organizatorji spremeniti program, ker je grški narod hotel videti zastopnike hrabrih jugoslovanskih narodov. Polni vtisov obiska po Peloponezu so se jugoslovanski poslanci sinoči vrnili v Atene, kjer so se udeležili svečanega sprejema na jugoslovanskem poslaništvu. Med 500 zastopniki političnega, kulturnega in družbenega življenja Grčije so bili med drugim gosti jugoslovanskega poslanika Jovanovića tudi predsednik vlade Plastiras, podpredsednik in zunanji minister Venizelos z ostalimi člani vlade, načelnik skupnega generalštaba Grigoropulos, načelniki štabov posameznih redov vojske, šef opozicije Papagos, predsednik populistične stranke Caldaris, zastopniki diplomatskega zbora, številni poslanci, umetniki, književniki in zastopniki tiska. Nad dveurni sprejem je potekel v prisrčnem ozračju. Danes so jugoslovanski poslanci v spremstvu predsednika skupščine Gondikasa obiskali razne tovarne in podjetja v Atenah in Pireju, med drugim tudi tovarno tobaka Papastratos, kjer so se delj časa razgovarjali z delavci. Opoldne so se udeležili svečanega kosila, ki ga je v čast jugoslovanske delegacije pridedil predsednik skupščine Gondikas, zvečer pa svečanega sprejema v britanskem veleposlaništvu.

Obisk jugoslovanske parlamentarne delegacije je v središču pozornosti grškega tiska, ki objavlja obširna poročila o bivanju jugoslovanske delegacije in izjave jugoslovanskih poslancev. Med drugim poudarja grški tisk besede Svetozarja Vukmanovića, da se bodo jugoslovanski in grški narodi v primeru potrebe skupno borili proti napadalcem in da je zato potrebno sodelovanje na gospodarskem in ostalih področjih.

«Tanjug» je danes uradno zanikal kot lažnive in popolnoma neutemeljene vesti iz vatikanskega izvora, ki so jih objavile neke inozemske agencije, češ da mora bivši zagrebški nadškof Stepinac plačati neko pristojbino v višini 280.000 dinarjev, ter da bodo jugoslovanske oblasti zaplenile hišo, v kateri stanuje Stepinac, ako ne bi plačal te pristojbine, «Tanjug» poudarja, da te vesti širijo in si izmišljajo vatikanski krogi z namenom, razpirovanja sovražne gonje proti Jugoslaviji.

Izzivanja sovjetskih satelitov na jugoslovanskih mejah se nadaljujejo. Blizu vasi Pančareva je 23. avgusta vpadlo na jugoslovansko ozemlje sedem bolgarskih vojakov s psi z namenom, da ukradejo pastirja Ivanova, ki je ob meji pasel zadružno živino. Ivanov jih je pravočasno opazil, pobegnil in obvestil jugoslovanske graničarje, ki so takoj prispeli na ta kraj. Ob prihodu jugoslovanskih graničarjev so se bolgarski vojaki umaknili čez mejo, kjer jih je čakala druga skupina okrog 15 bolgarskih vojakov.

Zaradi neznosnega terorja je včeraj pribežal v Jugoslavijo albanski narednik Roljan Mojsi Papo s svojo sestro in vojakom Kristov Gočom. Pobegnili so iz Tirane in hodili do jugoslovanske meje deset dni ter se prebili skozi kordone vojske in policije, ki stražijo vse poti v smeri jugoslovanske meje.

Begunci iz Albanije javljajo o neznosnem stanju in o terorju albanske policije, ki zadnji čas zapira tudi vojake. Agenti policije vpadajo v vojašnice in zapirajo sumljive vojake. V Tirani zasleduje na tisoče agentov meščane in ščiti sovjetske oficirje in njihove družine. Da bi preprečili pobege v Jugoslavijo, nadzorujejo albanski višji oficirji v spremstvu sovjetskih instruktorjev obmejne enote. Tako je v avgustu načelnik generalštaba albanske vojske general Bečir Balaku v spremstvu več višjih sovjetskih oficirjev osebno obiskal obmejne enote in pozval obmejne stražarje, naj preprečijo pobege v Jugoslavijo. Toda kljub temu je samo v avgustu pribežalo v Jugoslavijo okoli 50 Albancev.

Odpravnik poslov japonskega poslaništva Nakamura Keishi, ki je včeraj prispel v Beograd, je danes izrazil novinarjem upanje, da bo obnovitev diplomatskih odnosov med Jugoslavijo in Japonsko omogočilo zbližanje in utrditev medsebojnega prijateljstva in obnovitve tesnih gospodarskih odnosov. Keishi je nadalje poudaril, da japonski narod občuduje hrabrost in delavnost jugoslovanskih narodov.

Delegacijo jugoslovanskih novinarjev, ki je včeraj prispela v Oslo kot gost Združenja norveških novinarjev, je danes sprejel norveški zunanji minister Lange,, ki je seznanil jugoslovanske novinarje s smernicami norveške zunanje politike, in poudaril odločnost Norveške, da skupno z ostalimi narodi prispeva k ohranitvi miru v svetu. Po sprejemu so jugoslovanski novinarji položili venec na spomenik norveških rodoljubov, ki so bili ustreljeni v drugi svetovni vojni. Svečanega kosila, ki ga je v njihovo čast priredilo Združenje norveških novinarjev, so se med drugimi udeležili jugoslovanski poslanik Ljubo Milič in številni norveški novinarji. Jutri bo jugoslovanske novinarje sprejel predsednik vlade Torp.

Delegacijo norveških novinarjev, ki so predvčerajšnjim prispeli v Slovenijo, so danes sprejeli predsednik sveta za industrijo Franc Leskošek in namestnik ministra za prosveto in kulturo Franc Kimovec. Danes so si norveški novinarji ogledali tovarno Litostroj, radijsko postajo in razne kulturne spomenike v Ljubljani. Jutri bodo obiskali Bled in Postojno, v četrtek pa bodo odpotovali v Zagreb.

Jugoslovanska javnost in politični krogi so z ogorčenjem sprejeli sklep prizivnega sodišča ameriške visoke komisije v Zahodni Nemčiji, da se enajstletni Ivan Pirečnik, ki so ga Nemci nasilno odvedli med vojno iz Slovenije v Nemčijo, ne more vrniti k svoji materi. Jugoslovanski politični krogi poudarjajo, da je ta birokratski sklep ameriškega sodišča, ki podpira postopek nacistov, v nasprotju z načeli Organizacije združenih narodov.

Po vesteh iz Novega Delhija se znani ameriški novinar Louis Fischer, ki je na svojem potovanju obiskal razne evropske države in med drugim tudi Jugoslavijo imel v Novem Delhiju na željo Združenja novinarjev predavanje o svojih vtisih iz potovanja. Fischer je med drugim poudaril, da od vseh držav, ki jih je obiskal, ni nikjer zapazil take enotnosti narodov kot v Jugoslaviji, kjer se ljudstvo bori ne samo za gospodarsko obnovo, temveč istočasno za ustanovitev nove družbe. «Jugoslovanskim voditeljem pripada velika čast, da so našli izhod iz Stalinove zagate» je poudaril Fischer, «in so napravili iz Jugoslavije res demokratično in socialistično državo».

Dolgoletni predsednik Mednarodne gospodarske unije in znani ameriški ekonomist Louis Pink, ki je lani obiskal Jugoslavijo, je napisal brošuro «Jugoslavija in Zahod» v kateri zastopa mnenje, da je potrebno dati Jugoslaviji še večjo gospodarsko pomoč. Pink meni, da je Jugoslavija primer, ki kaže ostalim narodom pot k miru. «Jugoslovanski socializem je popolnoma drugačen od Stalinovega. Ne širi svojega vpliva s silo niti ne stremi po razširitvi svojega ozemlja. Razvoj odnosov z Jugoslavijo predstavlja novo upanje za svet, v katerem lahko živimo in delamo skupno brez napadalnosti, brez vojne» je poudaril znani ameriški ekonomist.

B. B.

(Od našega dopisnika)

LJUBLJANA, 26. — Čeprav je Slovenijo od vseh jugoslovanskih republik suša razmeroma najmanj prizadela, cenijo kmetijski strokovnjaki, ki so te dni obšli teren, škodo povzročeno po suši na okrog pet do šest milijard dinarjev. Predvsem so prizadeti obrobni predeli Slovenije, ki mejijo na republiko Hrvatsko, ter okraja Sežana in Nova Gorica v Slovenskem Primorju. V absolutnih številkah izkazuje največji izpad kmetijskih pridelkov ptujski okraj, kjer cenijo, da bo letošnja poljedelska proizvodnja vrgla za eno milijardo manj pridelkov kot v normalnih letih.

Relativno so še bolj prizadeti kraji Prekmurja, kjer je škoda ocenjena na pol milijarde dinarjev, in v Sežanskem okraju na okoli en četrt milijarde dinarjev. Da bi se zmanjšala povzročena škoda in da bi pomagali prebivalstvu, so ustanovili posebne štabe za pomoč prizadetim po suši.

Doslej je vlada Slovenije odobrila zadrugam na omenjenih področjih 30 milijonov dinarjev brezobrestnega posojila, pričakuje se pa, da bodo krediti še povečani za kakih 50 milijonov dinarjev. S tem bo v precejšnji meri pomagano kmetijskemu prebivalstvu poleg drugih ukrepov, ki so jih podvzeli tako vlada Slovenije kakor republiški in okrajni štabi za pomoč po suši prizadetim krajem.

C. S.

Italijanski manevri v tržaškem vprašanju

Politika izsiljevanja, podtikanja in ustvarjanja zmede - «Edenovi predlogi» so plod italijanske propagande - Zakaj odklanjajo v Rimu jugoslovanski predlog o skupni upravi - Naročeni članki v ameriških listih

(Od našega dopisnika)

RIM, 26. — Skoraj ginljivo je prizadevanje italijanskih vladnih krogov z raznimi časopisi in agencijami vred, da bi ustvarjali čim več hrupa in dima v zvezi s tržaškim vprašanjem, obenem pa prepričali svet, da se zaradi ljubega miru iz obzirnosti, spravljivosti in kaj vem še česa izogibajo obravnavanju tega kočljivega vprašanja. To je glavni vtis, ki ga dobi človek v tej zmešnjavi raznih poročil uradnih, poluradnih in neuradnih vesti in izjav, ki se vse vrtijo okoli Trsta.

Politični krogi razlagajo to navidezno protislovje z željo italijanske vlade, da si pridobi čim več prednosti in privilegijev v zvezi s Trstom, obenem pa pušča tržaško vprašanje po možnosti čim dalje odprto, da ne bi kompromitirala svojih nadaljnjih teženj, ki segajo precej dalje od Trsta. Za uresničevanje tega načrta mora italijanska vlada na eni strani mobilizirati vse svoje in njej razpoložljive tuje sile, obenem pa skrbeti, da loka ne prenapne, se pravi, da ne ustvari takega položaja, v katerem bi se končna rešitev tržaškega vprašanja zdela vsem nujna in neodložljiva.

Številni vladni krogi se v privatnih razgovorih pritožujejo, da ne kažejo v Italiji vsi razumevanja za to njeno politiko, ki jo imenujejo «dolgoročno», kajti, tako pravijo, ko bi se Italija kakorkoli sporazumela z Jugoslavijo o rešitvi tržaškega vprašanja, bi se s tem *ipso facto* odpovedala vsem nadaljnjim zahtevam. Vendar se zdi, da to pritoževanje nad «nerazumevanjem» (pri čemer mislijo predvsem na skrajno desnico) ni povsem iskreno, saj je v Rimu precej razširjen vtis, da vlada sama podpira skrajne zahteve desničarjev, da se potem v svetu kaže v vlogi izsiljevanca, ki mu je treba pomagati prav s koncesijami v tržaškem vprašanju.

V zmedi raznih poročil in izjav v zvezi s Trstom je treba predvsem omeniti očitno lansirane vesti o predlogih, ki jih bo baje minister Eden nesel v Beograd. Predloga bi naj bila dva:

1. Razdelitev STO med Italijo in Jugoslavijo vzdolž reke Dragonje, tako da bi slovenski del Istre obenem z cono A pripadal Italiji, hrvatski del z Bujami pa bi ostal Jugoslaviji.

2. Meglen načrt o formalni vzpostavitvi Tržaškega ozemlja za pet let, na kar naj bi sledil plebiscit. O podrobnosti tega plebiscita poročila sicer ne dajejo kdo ve kakšnih pojasnil, vendar je v skladu z raznimi italijanskimi namigovanji o «plebiscitu v smislu tristranske izjave» mogoče misliti samo na plebiscit za Italijo ali Jugolavijo. Po petih letih bi torej STO ustvarjen v funkciji uresničenja tristranske izjave, svojo vlogo odigral.

O teh dveh «predlogih» je treba predvsem povedati, da v Edenovo očetovstvo verjamejo v Rimu le naivneži. Na eni strani je treba upoštevati, da gre Eden v Beograd na povabilo jugoslovanske vlade in da torej odpade kot glavni namen njegovega potovanja prenašanje ali celo vsiljevanje kakih lastnih načrtov o Trstu. Na drugi strani pa sta oba «predloga» taka, da že od daleč smrdita po palači Chigi in oba odgovarjata tisti znameniti «rešitvi tržaškega vprašanja v duhu tristranske izjave», za katero se v Rimu ogrevajo.

Prvi predlog bi «v duhu tristranske izjave» priključil k Italiji skoro vse Tržaško ozemlje, drugi predlog pa se približuje tistemu pojmovanju italijanske politike do STO, ki ga zastopajo kominformisti, njegov rezultat pa bi bila priključitev vsega STO k Italiji, čeprav s kratkim petletnim intermezom parodije STO. Torej — uresničenje tristranske izjave po poti, ki jo že tri leta predlagajo kominformisti.

Oba predloga je torej očitno lansirala italijanska diplomacija, ki pa je takoj potem, da bi zabrisala sledove, dala poluradno izjaviti, da italijanska vlada s temi predlogi «nima nič skupnega». Sušlja pa se, da je italijanska vlada oba predloga v točno isti obliki že pred leti brezuspešno predlagala Jugoslaviji...

Lansiranje teh dveh načrtov, po katerih si italijanska vlada zamišlja rešitev tržaškega vprašanja v svoj prid, ima očitno namen otipavanje javnega mnenja po svetu, pripisovanja italijanskih načrtov angleški diplomaciji, kar ima izrazito izsiljevalski prizvok, in obenem z raznimi demantiji in pojasnili ustvarjanje čim večje zmede okoli tržaškega vprašanja, ki naj olajša zgoraj omenjeno žonglersko politiko rimske vlade.

V rimskih političnih krogih obenem zaskrbljeno zasledujejo potek vzporedne akcije italijanske vlade, katere končni cilj je ta, da bi zahodne velesile za italijanski račun izsiljevale Jugoslavijo. O tem je mogoče v italijanskem tisku mnogo čitati. Skoraj vse jeremijade o Trstu se končujejo s «svarilom» zahodnim zaveznikom, naj pritisnejo na Jugoslavijo, da bo popustila italijanskim zahtevam.

Na manj poučene kroge je delovalo kot mrzla prha pisanje ameriškega lista «New York Herald Tribune», ki pravi, da je «Italija privatno dala razumeti, da bi morale ZDA povezati bodočo gospodarsko pomoč maršalu Titu s pogojem, da ta sprejme sporazum v italijansko-jugoslovanskem sporu o Trstu. Italijanski namig so sprejeli v Washingtonu izrazito hladno». Bolj poučeni pa vam s skrivnostnim smehom pojasnijo, da je ta članek očitno naročen od italijanskega veleposlaništva v Washingtonu pri kakšnem novinarju, članu ene izmed številnih italijanskih «lobies» v ZDA. Članek je očitno preračunan na neugoden odmev, ki naj ga tako pisanje povzroči v Italiji in ki naj podpre italijansko vlado v njenem izsiljevanju Washingtona.

Prav tako nedvomno izvira iz ene ali druge italijanske «lobyj» včerajšnji članek v listu «Washington Star», ki pomeni odkrito podporo italijanski tezi, da bi morale ZDA «pritisniti» na Jugoslavijo, naj bo bolj popustljiva.

Pač pa je opaziti v Rimu nekako razdraženost, ker Beograd do zdaj ni rekel ne bele ne črne na razne vesti, ki jih je Italija lansirala poleg drugega tudi z namenom, da otipa jugoslovansko stališče. Bojijo se, da so v Beogradu dodobra spregledali tudi to plat italijanske spletkarske igre.

Ko sem se pri nekem človeku, ki ima dobre zveze, pozanimal, kaj mislijo o jugoslovanskem predlogu o skupni upravi v Trstu, me je debelo pogledal in dejal: «Kaj ste padli na glavo! Jugoslovanska prisotnost v coni B nam je že doslej zmešala vse štrene, če pa prepustimo Jugoslavijo še k upravi cone A, potem Trsta res nikoli več ne bomo videli!» Dovolj zgovorna je razlaga, zakaj v Rimu odklanjajo jugoslovanski predlog...

Vendar se nekateri treznejši opazovalci bojijo, da italijanska argumentacija proti temu predlogu — da bi namreč povzročal stalna trenja — ni kdo ve kako prepričevalna, kajti če zatrjuješ, da si za sporazum, ne moreš v isti sapi trditi, da bi bila sporazumna uprava v Trstu nemogoča — zaradi nesporazuma. Ta bojazen je del druge, splošnejše: da bi italijanska vlada s svojimi stalnimi manevri ne dokazala, da je za sporazumno rešitev predvsem potrebno, da se Rim odpove svoji sedanji politiki. Toda v Rimu je malo ljudi, ki so vsaj toliko trezni, da to razumejo, pa čeprav le kot strah, da tudi drugi ne bi spregledali, in menda nikogar, ki bi razumel, da je konec sedanje italijanske politike in njenih imperialističnih sanj res tudi potreben.

A. P.

OB KITAJSKO-SOVJETSKIH RAZGOVORIH V MOSKVI

KITAJSKA IN RUSKA FORMULA rezultatov moskovskih razgovorov

Ključ položaja v moskovskih razgovorih je v znatni meri v rokah zahodne politike, ki bo morala pokazati več širine, daljnovidnosti in razumnosti kot doslej

II.

Moskovski sestanek je prišel v trenutku, ko je zaradi sodelovanja v kitajski in korejski vojni in še bolj zaradi težkih vsestranskih gospodarskih in političnih posledic te vojne Kitajska zašla v zelo težak položaj: skoraj popolnoma je izolirana od zunanjega sveta in pod udarci dejanske gospodarske blokade; znotraj je njen položaj, pa tudi če odstejemo posledice korejske vojne, vsekakor težak kljub nedvomnim naporom in uspehom, ker se načrt notranje izgradnje izvaja po državljanski vojni, ki je trajala desetletja in ki je že sicer izredno zaostalo deželo zelo opustošilo. Z druge strani prihaja sestanek v Moskvi v položaju, v katerem Kitajska vendarle ni dovolila, da bi se ji vsilil ruski diktat, in ni hotela v azijski politiki igrati vloge, ki ji je bila namenjena v širšem ruskem strateškem načrtu.

Vendar je ta sestanek prav tako pod vplivom izgrajevanja sistema oboroženih zvez na Pacifiku, ki se utegne zdeti Kitajski in večjemu delu Azije protikitajska, in protiazijska koalicija privilegiranih neazijskih sil. Vojaška zveza med ZDA in Japonsko, med ZDA in Filipini, in trojna zveza Amerike, Avstralije in Nove Zelandije, ki se vse neposredno naslanjajo na Cangkajška, Singman Rija in Bao Daja, vsebujejo veliko odbijajočo silo za Kitajsko in izzivajo nezaupanje, ki ni vedno nerazumljivo. Če se to poveže z vrsto potez zahodnih sil, zlasti Amerike v tem delu sveta, kot n. pr. blokada Formoze, odlašanje in morda razbijanje mirovnih pogajanj na Koreji itd., potem bo jasno, kakšno je pravo in kakšno je navidezno lice splošnega kitajskega položaja ob prihodu delegacije na razgovore v Moskvo.

Če bi na podlagi navedenega in na podlagi ostalih znanih elementov iz kitajskega in azijskega položaja hoteli formulirati, pa čeprav nepopolno in nedoločeno, razlago ozadja in ciljev moskovskih razgovorov, bi bilo to po našem mnenju mogoče edinole v obliki take alternative:

Za Kitajsko bi bilo treba na sestanku najti pot in način, ki bi omogočila, da uspešneje kot doslej premaguje težave in morebitne nevarnosti od zunaj, da pa v bistvu ne spremeni sedanje zunanje politike. To bi bila pot povečane ruske materialne in vojaške pomoči, toda pot, ki za zdaj in morda tudi za daljše časovno razdobje ne bi nujno vodila k pojavu napadalne kitajske politike. To bi bila kitajske formula moskovskih razgovorov.

Za Rusijo bi bilo v moskovskih razgovorih treba najti pot in možnosti, da se izkoristi težki položaj Kitajske, da se Kitajska prisili, da ukloni tilnik, da bi Rusija tako lahko uresničila svoj načrt: «s pomočjo disciplinirane Kitajske ustvariti v Aziji položaj, ki bi imel v prvi vrsti za posledico razbremenitev ruskih sil na zahodu, v določeni meri pa tudi to, da se tem silam odprejo vrata na zahod. V drugi vrsti bi ta položaj pripeljal do še večje izčrpanosti Kitajske in do likvidacije temeljev njene neodvisnosti. Takšna bi bila približno v sedanjem trenutku ruska formula moskovskih razgovorov in «sporazumov».

Mislimo, da lahko na koncu še rečemo, da je ključ položaja v moskovskih razgovorih — če ne izključno pa vsaj v znatni meri — v rokah vplivnih sil zahoda in njihove politike. Taka mnenja so vse pogostejša in glasnejša v svetu, kjer se v času moskovske konference ni zmanjšalo prepričanje da bi bilo bolje — ker je bil napadalec kaznovan, napad na Koreji pa preprečen — da bi se kitajska delegacija namesto v Moskvi znašla v Lake Successu. V tem trenutku prav tako še ni zmanjšano prepričanje, da so za tak razvoj še vedno možnosti in čas. Tu bi morala nedvomno znatno prispevati tudi sama nova Kitajska, prav tako pa bi bilo potrebno in bo potrebno več širine, daljnovidnosti in razumnosti kot doslej v politiki zahodnih velesil do Azije in Kitajske. V nadaljnjem razvoju te politike je, po vsem sodeč, ključ do vprašanja miru in vojne v svetu.

(Po «Borbi»).

Singman Ri špekulira z državnim denarjem

PUZAN, 26. — Južnokorejski parlament je danes obtožil vladO Singmana Rija, da se je protizakonito polastila približno 4 milijonov dolarjev, in je zagrozil, da ji bo izrekel nezaupnico.

Skupščina je poudarila, da je štirinajst trgovcev, naklonjenih predsedniku Riju, lahko kupilo po uradnih cenah dolarje, ki so pripadali državi in ki so bili izkupiček za prodajo južnokorejskega tungstena. Ti trgovci so pozneje lahko zopet prodali te dolarje po cenah črne borze. Razen tega je preiskovalna komisija, ki jo je imenovala skupščina, javila, da so del fondov za Singmanovo volilno kampanjo dajali isti trgovci s posredovanjem nekaterih privržencev sedanjega predsednika.

LONDON, 26. — V londonskih pooblaščenih krogih zanikujejo, da namerava Churchill napraviti nov obisk v Ameriki.

***

WASHINGTON, 26. — Predsednik Truman je danes imenoval ravnatelja urada za nadzorstvo najemnin Woodsa za ravnatelja urada za stabilizacijo cen. Woods bo nastopil novo službo 1. septembra.

***

NEW YORK, 26. — Razrožitvena komisija ZN se sestane spet v sredo in bo nadaljevala razgovore o načrtu treh zahodnih sil za uravnovešeno znižanje oborožitve.

Veliko zanimanje v Londonu za Jonesov obisk v Teheranu

Jones za razsodnika v petrolejskem sporu? - Makkijeve izjave o najetju nemških strokovnjakov in o prodajanju petroleja

TEHERAN, 26. — Pri včerajšnjih neredih v Kašanu, južno od Teherana, je bilo 10 ranjenih. Do incidenta je prišlo, ko je policija skušala pripeljati iz zaporov v sodno palačo nekatere osebe, ki so bile včeraj aretirane.

Medtem javljajo, da je predstavnik družbe «Cities Service Company» Alton Jones prišel danes skupno z drugimi petimi strokovnjaki in s predsednikom komisije za prodajanje perzijskega petroleja v Abadan in si je takoj začel ogledovati tamkajšnje čistilnice. Računa se, da bo Jones ostal v Abadanu približno en teden. Ker družba, v kateri je Jones ravnatelj, nadzoruje neko važno čistilnico v ZDA, upajo v perzijskih krogih, da bo Jones lahko pomagal Iranu. V Londonu je predstavnik zunanjega ministrstva izjavil, da so ZDA obvestile Veliko Britanijo o Jonesovem potovanju v Iran, toda to še ne pomeni, da je britanska vlada v to potovanje privolila. Na vprašanje, ali Velika Britanija nasprotuje Jonesovemu obisku v Perziji, je predstavnik odgovoril: «Ne, prav gotovo ne».

Iz Washingtona javljajo, da je predstavnik državnega departmaja izjavil, da je Jones sporočil departmaju svoj namen, potovati v Iran, da tam prouči petrolejska vprašanja. Dodal je, da nastopa Jones kot zasebnik in zato na noben način ne zastopa vlade.

V teheranskih krogih domnevajo, da je Mosadek povabil Jonesa, naj bi bil za razsodnika pri morebitnem sklepanju sporazuma med Iranom in AIOC. Isti krogi trdijo, da je Jones pristal, da iranska vlada predloži njegovo ime v ta namen, če bi bili Angleži načeloma sporazumni z razsodiščem. V krogih britanskega poslaništva pa se sklicujejo na izjavo ameriškega državnega departmaja, da ameriška vlada ni Jonesu poverila nobene uradne naloge. V Londonu trdijo, da bo Velika Britanija še ta teden verjetno napravila nov korak pri iranski vladi, ne da bi čakala na izid Jonesovega obiska v Teheranu. Britanska vlada bo verjetno odgovorila na iransko noto od 7. avgusta, v kateri je teheranska vlada predlagala pogajanja z AIOC. Vsekakor pa vlada v londonskih poslovnih krogih veliko zanimanje za Jonesov obisk v Teheranu. Včeraj je neki predstavnik iranske vlade izjavil, da namerava biti Jones za svetovalca iranski državni družbi za petrolej glede zopetnega pogona perzijskih petrolejskih naprav. Iz raznih časopisnih vesti pa se zdi, da bi iranska vlada želela poveriti družbi «Cities Service Corporation» izkoriščanje abadanskih čistilnic, ki so največje na svetu. «Daily Mail» trdi, da je Mosadek ob priliki svojega obiska v Washingtonu obljubil, da bo začel pogajanja s «Cities Service» v primeru, da ne bi uspela pogajanja z AIOC in z Mednarodno banko. Končno se v Londonu poudarja, da družba, ki jo Jones predstavlja, zavzema važno mesto med številnimi majhnimi ameriškimi petrolejskimi družbami, ki so v angleško-iranskem sporu pokazale svojo solidarnost z AIOC.

Tajnik iranske komisije za petrolej Makki je v Hamburgu v razgovoru z dopisnikom agencije «France Presse» izjavil, da bo prihodnje dni odpotovalo v Iran dvanajst nemških petrolejskih strokovnjakov; prav tako bo v kratkem prišla v Nemčijo iranska komisija, da najame od 200 do 400 strokovnjakov. Makki je pripomnil, da bo Iran verjetno najel samo nemške strokovnjake. Potrdil je nato, da bo v kratkem odpotoval v ZDA, kjer bo obiskal razne petrolejske čistilnice ter sklenil razne pogodbe in dogovore. Ponovil je nato, da je Iran pripravljen prodajati petrolej vsem državam, ki lahko plačajo s konvertibilno valuto; glede petrolejske proizvodnje v Iranu je podal optimistične izjave «Perzijska industrija — je dejal — bi z lastnimi sredstvi lahko proizvajala od 7 do 8 milijonov ton petroleja letno».

DEMONSTRACIJE proti Malanovi vladi

V Južni Afriki vedno bolj narašča odpor proti zakonom o plemenskem zapostavljanju - V enem samem dnevu so aretirali 245 oseb, ki so izvajale pasivno rezistenco

JOHANNESBURG, 26. — Na stotine demonstrantov se je danes zbralo pred sodiščem v Johannesburgu, kjer so sodili 20 Afričanov, Indijcev in drugih voditeljev pasivne resistence proti zakonom o plemenskem zapostavljanju.

Okoli dva tisoč ljudi, ki ni moglo v sodno dvorano, se je zbralo na hodnikih. Od časa do časa so vzklikali «Afrika» in so dvigali roko s stisnjeno pestjo in dvignjenim palcem kot pozdrav afriškega narodnega kongresa. Mahali so z belo - zeleno - rumeno zastavo kongresa in so nosili velike napise proti zakonom o plemenskem zapostavljanju.

Malo pred začetkom procesa je prišlo v ne

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sreda 27. avgusta
Natalija, Zlatko
Sonce vzide ob 5.19 in zatone ob 18.53. Dolžina dneva 13.34. Luna vzide ob 12.39 in zatone ob 21.20.
Jutri, četrtek 28. avgusta
Avguštin, Milivoj

Še nekaj o Gigliottijevi knjigi „Gorizia cimitero senza croci“

GORICA, 26. — *Čeprav so naznanili izid Gigliottijeve knjige «Gorizia cimitero senza croci» s precejšnjo časopisno reklamo in po organizacijski liniji Istrskega revizionističnega gibanja, ni dosegla tistega učinka kot so ga nekateri politiki sovinizma in protislovenske mržnje predvidevali. Ostala je v veliki večini na policah knjigarn in izložb.*

Toda vse to nas ne moti, da ne bi povedeli še nekaterih misli o njej, zlasti še, ker je sam italijanski senator Orlando imel za potrebno, da vtakne vmes svoje prste in napiše uvod, ki ni nič manj jokav, kot njegov nastop na mirovni konferenci po prvi svetovni vojni, ko je moral Wilson zaradi njegovih krokodilovih solz prekiniti konferenco.

Felice Gigliotti je v svoji knjigi nasul toliko ogabnih neresnic in potvorb, da bi bilo treba napisati najmanj še eno tako knjigo, če bi človek hotel spodobno odgovoriti na vsako poglavje in vsak «dokument». Zato se bomo omejili na najvažnejše.

Glavna misel, ki preveva Gigliottijevo pisanje in ki prihaja do izraza tudi iz priloženih fotografij, je poskus prikazati italijansko ljudstvo skupaj z vsemi njegovimi fašisti kot žrtev slovenske in jugoslovanske «barbarske podivjanosti». Skratka naj bi predstavljala nekakšno ilustracijo pisanja milanskega «Tempa», ki je pred meseci zapisal, da je meja med Italijo tudi meja med «civilizacijo in barbarstvom».

S tem namenom smešijo prihod jugoslovanskih čet v Gorico in pričetek upravljanja ljudske oblasti. Prikazati hočejo, da so po osvoboditvi vsa imena «pohrvatili». Pomislite s kakšno «grozo» so objavili sliko spomenika na Oslavju in poleg napisno desko z besedo «Oslavje». Pod sliko pa so napisali «Oslavia diventa Oslavje».

Na vidnem mestu je nadalje slika, ki kaže požig slovenskih časopisov. Razlago nam pove, da so mladinci zažgali «proti italijanske časopise», ker da so izvedeli, da nameravajo Jugoslovani preprečiti prenos zavezniške oblasti na Italijo. Da gre tu za ponesrečen izgovor, je to vsakemu očitno. Mladinci niso ob tej priliki, torej neposredno po prihodu italijanske oblasti v Gorico, zažgali samo «protiitalijanskih časopisov», ampak tudi slovenske knjige, katerih vsebina ni imela nobene zveze z Italijo. Vse to so zažgali, ker so vzgojeni v fašističnem duhu, ki ne trpi poleg svoje dominantne narodnosti še neke druge. Zato je bil požig slovenskih časopisov skupaj s pretepanjem slovenskih ljudi, (o čemer pisec previdno molči!) fašistično dejanje.

Objavljanje takih dokumentov skupaj s poveličevanjem fašistov, ki so od ljudstva prejeli pravično in zasluženo kazen, ni nič drugega kot dajanje potuhe razbitim in na novo organiziranim fašistom.

Neizpodbitno pa je dejstvo, da bi danes italijanske oblasti ne imele toliko preglavic, niti ne bi bilo treba zahodnim zaveznikom toliko skrbeti za nadaljnjo usodo Italije, če bi protifašisti temeljito iztrebili fašistično golazen. Ne bi jim bilo treba razpravljati o zakonu «za pobijanje fašizma», niti požirati kritik na račun fašistične miselnosti, ki vlada v italijanskem javnem življenju in se odraža v italijanskih listih in knjigah, kakršna je tudi Gigliottijeva «Gorizia cimitero senza croci».

Slovenci to knjigo obsojamo, ker je za nas žaljiva. Od oblasti, za zahtevamo, da prepreči fašistično protislovensko in protijugoslovanske ščuvanje!

CELA VRSTA VPRAŠANJ ČAKA NA REŠITEV v tovarni SAFOG in delodajalec jih bo moral rešiti

Sindikalne organizacije in notranja komisija niso do sedaj ugodno rešile niti enega vprašanja - Nerednosti z delavci, ki opravljajo delo specialistov, a niso v tej kategoriji in ne prejemajo primerne plače - Jalova opravičila gospodarja

GORICA, 26. — V goriški tovarni SAFOG je še vedno cela vrsta pekočih vprašanj, s katerimi se bavijo delavci, njihove sindikalne organizacije in notranja komisija, vendar pa doslej niso rešili niti ene v svoj prid.

Pred približno štirinajstimi dnevi je ravnateljstvo odredilo, da zapre tovarno za dva tedna in med tem časom pošlje delavce na letni dopust. Te dni pa bo pričela znova obratovati.

Verjetno se čitatelji še vedno dobro spominjajo, da so predstavniki notranje komisije hodili od prefekta do pokrajine in odšli nato tudi v Rim na pristojno ministrstvo, kjer so se pritožili, da tovarniški lastnik nima denarja za plačevanje delavcev, čeprav ima naročila iz inozemstva. Govorijo, da je notranja komisija dosegla izplačilo neke vsote denarja, s katerim bo ravnateljstvo lahko plačalo delavce. Iz Združenih držav Amerike pa je prejelo naročilo za izdelavo večje količine statev za izdelovanje tekstila. Plačilo zanje pa bo dobilo šele čez približno pet let.

Se pred pričetkom letnega dopusta se je v tovarni razširila govorica, da bodo po dopustu znova vsi oddelki delali po normalnem urniku 48 ur na teden. Doslej pa so nekateri oddelki, delavnica in montažni oddelek, delali samo po 24 ur tedensko.

Znova bodo od delodajalca zahtevali tudi izplačilo osem tisoč lir, za katere se je pričela pred meseci kampanja po vseh tovarnah goriške pokrajine in ki je bila najostrejša v Združenih jadranskih ladjedelnicah. Osem tisoč lir naj bi predstavljalo nagrado za nadproizvodnjo v zadnjih letih. Ravnatelj se je svojčas opravičeval, da bo tudi on izplačal nagrado, če se bodo v tem smislu ravnali ostali člani Zveze industrijcev. Pri tem so mu zvesto pomagali žolti sindikalni voditelji, ki seveda pozabljajo na interese delavcev in zagovarjajo interese njihovih izkoriščevalcev.

Delodajalec pa bo moral to vprašanje zadovoljivo rešiti, če bo hotel izpolniti naročila za inozemstvo ob pravem času in se izogniti neljubim posledicam zaradi ravnanja delavcev.

Čeprav je v tovarni mnogo dela, ki bi ga morali opravljati samo specialisti, se dogaja nepravilnost, da so z njim zaposleni sicer delavci strokovnjaki, kateri pa niso v kategoriji specialistov, niti ne prejemajo plač, ki bi odgovarjale njihovemu delu. Ti delavci so že večkrat predložili zahtevo, da bi jih postavili v kategorijo specializiranih delavcev in temu primerno uredili njihovo plačilno razmerje. Doslej pa tega še niso ugodno rešili in menijo, da bodo s pričetkom dela tudi to postavili na svoje mesto. Poleg tega bodo govorili tudi o vajencih. Tovarna ima namreč zelo malo mladih ljudi, ki bi se učili kakega poklica in bodo po prizadevanju sindikalnih organizacij skušali sprejeti na delo več začetnikov.

Neprijetno srečanje

GORICA, 26. — Ko se je danes zjutraj ob 2.30 vračali z mesta domov 37-letni Rudolfi Anton iz Ul. Giustiniani 23 je v Ul. Alviano naletel na nekega neznanca, ki ga je brez vsake besede ranil z nekim rezilom po roki. Rudolfi je bil iznenaden zaradi tega nepričakovanega napada. Napadalca ni sploh poznal. Ker mu je rana močno krvavela mu ni preostajalo drugega kot da je šel v mestno bolnico, kjer so mu jo obvezali. Ozdravel bo v 8 dneh.

Izpiti in vpisovanje na slovenskih srednjih šolah v Gorici

Po določilu naučnega ministrstva se izpiti (sprejemni, vstopni, popravni) v jesenskem roku pričnejo na vseh štirih slov. srednjih šolah v Gorici 15. septembra ob 8.30 zj. in se bodo vršili v vrstnem redu, ki je objavljen na razglasni deski vsake šole.

Mature se pričnejo 29. septembra.

Vpisovanje za novo šolsko leto 1952—53 se prične 1. septembra in se zaključi 25. septembra; le za dijake, ki bodo polagali izpite v jesenskem roku, se zaključi 30. septembra. Vse podrobnosti glede vpisovanja so razvidne z razglasne deske na šolah. Tajništva so za morebitna pojasnila odprta vsak dan od 9. do 12. ure.

Urnik vlakov na goriškem kolodvoru

ODHODI:

Proti Trstu: 6.20, 7.25, 8.44, 10.04, 13.45, 15.57, 17.26, 18.33*, 20.36, 21.26, 00.01.

Proti Vidmu: 4.50, 5.30, 6.36, 7.59, 8.28, 10.46, 13.48, 16.00*, 17.25, 19.15, 20.18, 23.20.

PRIHODI:

Iz Trstu: 5.26, 6.34, 7.57, 8.19*, 8.27, 10.44, 13.44, 17.21, 19.10, 20.16, 23.18.

Iz Vidma: 4.40, 6.18, 7.23, 8.43, 10.00, 13.43, 15.55, 17.23, 18.29*, 20.34, 21.24, 23.59.

* Ne vozijo ob nedeljah.

Motiv iz Trčmuna v Beneški Sloveniji

NUJNI PROBLEMI BENEŠKE SLOVENIJE

Skrajna zanemarjenost naših cest

Vlada naj resno prouči problem naših cest, da bi si gospodarstvo teh krajev lahko opomogl

Problem cest v Beneški Sloveniji je v resnici bolestna točka teh krajev. Kdor pride v naše doline po kakršnem koli opravku, ali pa kot izletnik, občuti to na lastni koži. Ta problem pa je treba obravnavati z dveh različnih vidikov; najprej je treba govoriti o voznih cestah po dolinah in potem o poteh in kravjih stezah v gorah.

Ceste po dolinah, ki povezujejo doline z furlansko ravnino, bodo, v kolikor niso že sedaj, kmalu postale skoraj popolnoma neuporabne. Kdor hoče po njih s kolesom mora stalno paziti, da ne zleti po tleh, kot je dolg in širok, kar se prav lahko zgodi, ker je cesta polna velikih in malih lukenj. Tako mora kolesar, potem ko je napravil komaj nekaj kilometrov, stopiti s kolesa in nadaljevati svojo pot peš, ker je postalo kolo zaradi poškodb nerabno za nadaljnjo vožnjo. Za motociklista predstavljajo te ceste nekak smrtni krog, o čemer priča tudi cela vrsta nezgod, ki se dnevno dogajajo. Kamioni in avtomobili morajo tudi vsaki krat ko prihajajo z naših cest, poiskati prvo mehanično delavnico, da bi jim popravili polomljene vzmeti.

Iz vsega tega izhaja, kot logična posledica, da je trgovina v Beneški Sloveniji zelo omejena, namesto da bi bila cvetoča, ker za to obstajajo drugi pogoji. Vsi pridelki našega ubogega ljudstva se prodajajo v bližnjih mestih od koder prejemajo naše vasi druge potrebščine, ki jih rabijo za vsakdanjo prehrano in v druge svrhe. Toda kateri trgovec bo tvegal, da polomi svoje vozilo če gre kupovat naše deželne pridelke? Dobiček, ki bi ga morda imel pri tej kupčiji, bi potem porabil v mehanični delavnici za okvare na svojem vozilu in zato rajši kupuje v drugih krajih, pa četudi so bolj oddaljeni. Skodo od tega ima torej izključno naše prebivalstvo, ki le s težavo proda svoje pridelke, ali pa jih mora dati po smešno nizki ceni, ker trgovci pri nakupu upoštevajo riziko slabih cest. V naših okrajih so nekateri kmetje, ki imajo na tisoče stotov sena in drv pa ne vedo kako in komu bi jih prodali, ker nihče, ali pa le malokdo povprašuje po njih.

Kdo nosi za to krivdo? Prav gotovo ne ljudstvo, ki trdo dela od 12 do 16 ur na dan in redno plačuje svoje dajatve državi, medtem ko ta nima zanje niti najmanjšega razumevanja. Pravijo, da je vlada določila milijarde za izboljšanje življenja našega prebivalstva in italijanski tisk objavlja na vidnih mestih ta poročila, kot da bi bila resnična in se pri tem niti ne zaveda, da se z njimi samo osmeši, ker vsakdo ve kako je z dejansko izvedbo takih del, ki so ostala le pri obljubah.

Večina županov naših občin se za ta problem zanima le v najmanjši meri, čeprav jih često kličejo na prefekturo, da bi tam razložili potrebe svojih občin. Morda si ti gospodje domišljajo, da je zanje posebna čast, če jih kličejo z vzdevkom «italianissimi». Toda ni ta način tisti, s katerim se brani v koristi ljudstva, ki je že sito psevdo-patriotične propagande. Pač pa je potrebno popraviti ceste izboljšati prometne zveze naše dežele, ustvariti boljše življenjske pogoje za mlado ljudstvo, ki ni nikoli ničesar zahtevalo, ampak vedno le pomagalo in s svojimi prispevki polnilo državne blagajne. Dosedanji volj je bilo obljub, ki smo jih siti že do grla. Če pa naši župani ne znajo razložiti oblastnikom naših potreb naj ostanejo kar doma. Mi potrebujemo dejanja, ne pa praznih besed.

(Iz «Matajurja»)

KUD «TABOR» LONJER obnovi v nedeljo 7. septembra prvič po vojni staro navado, ki se je praznovanje

„Kačišnice“

na dvorišču gostilne Mahne

Na sporedu je vrtna tombola z bogatim sporedom. Pevski koncert in tombola, nogometna tekma, veselo rajanje ter plesna zabava, na katerem bo igrala godba na pihala iz Vrhnike.

Vabljeni so vsi tisti, ki želijo še enkrat po tolikih letih po starem zaplesati polko. Vabimo tudi prosvetna društva s STO naj organizirajo izlete.

NOVE KNJIGE

Jastrun: Mickiewicz, plat. lir 1.600. Tolstoj: Vojna in mir, platno, lir 2.900. Slovenski turizem, Primorje v luči turizma, polpl., lir 1.050. Lalić: Svatba, polpl., lir 180. Morike: Mozart na potovanju v Prago (Mala knjižnica 52) broš. lir 180. Mevija-Kljun: Vesele pikre, broš, lir 220.

DOBITE JIH V SLOVENSKIH KNJIGARNAH V TRSTU IN GORICI!

PO MNOŽIČNIH ODPUSTIH V PREDILNICAH

Nečloveške metode delodajalcev

GORICA, 26. — Kolikor bolj se oddaljujemo od dneva množičnega odpusta v predilnici v Podgori, toliko bolj prihajajo do izraza nečloveške metode, s katerimi je delodajalsko vodstvo postavilo na cesto 860 delavcev. Izvedeli smo, da je poleg drugega ravnateljstvo odpustilo delavko, članico dvanajstčlanske družine iz Št. Mavra, medtem ko je obdržalo na delu neko žensko iz Furlanije, za katero je znano, da pridela letno po 1.500 stotov žita in ima v hlevu kravo in prašiča. Tako neusmiljeno in nesocialno ravnanje je vzbudilo med delavci veliko ogorčenje. Poleg tega pa je treba poudariti, da je tu odločal tudi narodnostni moment. Delavci vedo povedati, da je ravnateljstvo zelo šovinistično in da daje v vsakem pogledu prednost Italijanom.

Najostreje obsojamo delodajalsko vodstvo, ki dela delavcem socialne krivice brez primere.

Večerni tečaji za šolsko leto 1952 - 53

GORICA, 25. — Šolski skrbnik sporoča, da je ministrstvo za javno vzgojo objavilo uredbo, ki vsebuje pravila za ustanovitev večernih tečajev in bralnih centrov za leto 1952-53.

Večerne tečaje lahko razdelimo na sledeči način:

1. državni tečaji, ki jih je napovedalo šolsko skrbništvo;
2. tečaji, ki so jih napovedale druge ustanove ali pa zveze, ki jih finansira država;
3. tečaji, ki so jih napovedale druge ustanove in zveze na svoje lastne stroške.

Ustanove, ki so zaprosile šolsko skrbništvo za ustanovitev večernih tečajev, so vzgojne ustanove za pomoč ljudstvu, kakor n. pr. pokrajina, občina, zveza učiteljišča itd.

Tudi kmečka podjetja lahko zaprosijo za ustanovitev večernih tečajev.

Interesenti si lahko ogledajo omenjeno uredbo na šolskem skrbništvu in pri didaktičnih ravnateljstvih v vsej pokrajini.

Nezavednost

GORICA, 26. — *Ker je bila v ponedeljek stavka tekstilnih delavcev zaradi odpustov, se je neka delavka, ki je kmalu po jutranjem zborovanju prišla v Pevmo in se vračala domov, zelo jezila, ker ni mogla na delo, in dostavila: «Ali naj živim od zraka?»*

Delavka je od razredne zavednosti zelo daleč! Poleg tega je tudi slepa, če ne vidi, da gre borba tekstilnih delavcev in delavk za njene koristi. Res je, da je niso odpustili. Toda z odpustom tolikih delavk se bo njen položaj poslabšal, ker bo morala delati veliko več, kajti ravnateljstvo hoče ključ odpustom obdržati in morda tudi dvigniti višino proizvodnje.

Vozni red mestnih avtobusov

Glavni kolodvor Severna postaja: ob delavnikih odhodi z glavnega kolodvora ob 5, 5.45, 6.20, 6.40, 6.50, 7, 7.15, 7.25 (do 20.2 vsakih 8 minut) 20.10, 20.20 20.30, 20.40, 20.50, 21, 21.15, 21.35, 21.50, 22.15, 23, 23.10 in 23.40. Odhodi s severne postaje ob 5.20, 6, 6.15, 6.40, 6.58, 7.10, 7.20, 7.30, 7.42 (do 21 vsakih 8 minut) 21.10, 21.20, 21.35, 21.45, 21.55, 22.10, 22.30, 22.45, 23.20 in 23.55.

Glavni kolodvor bolnišnice: odhod z glavnega kolodvora ob delavnikih in praznikih ob 8, 9 14, 16 in 17.30; iz umobolnice ob 8.20, 9.50, 15.20 16.30, 17.50.

Gorica - Standrež - Sovodnje: ob delavnikih odhodi s Travnika za Standrež ob 7.30, 8.20, 8.40, 10, 11, 12.40, 13.30, 15.30, 16.40, 18, 19, 20. Odhodi s Travnika v Sovodnje: 7.30, 8.20, 11 13.30 in 19. Odhodi iz Standreža ob 6.40, 7.10, 8, 8.50, 9, 10.20, 11.40, 13, 14.40, 15.50, 17, 18.20, 19.40 in 20.15. Odhodi iz Sovodenj: 7, 7.50, 8.50, 11.30, 14.30, 19.30. Ob praznikih odhodi s Travnika za Standrež: 8.30, 10 11.15, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21. Odhodi s Travnika za Sovodnje: 13, 14, 15, 18 in 20. Odhodi iz Standreža: 8.50, 10.15, 11.30, 13.40, 14.40, 15.40, 16.30, 17.30, 18.40, 19.30, 20.40 in 21.20. Odhodi iz Sovodenj ob 13.30, 14.30, 15.30, 18.30, 20.30.

KINO

VERDI, 17: «Vrni se z menoj», F. Astaire in B. Hutton.
VITTORIA, 17: «Prešuštnica brez greha», J. Mason in J. Havde.
CENTRALE, 17: «Dvoumni svet», E. O'Brien in J. Dru.
MODERNO, 17: «Bil sem vojni ženin», C. Grant in A. Sheridan.
ESTIVO, 21: ««Sinji valček».

ŠT. PETER SLOVENOV

Veliko nezadovoljstvo zaradi družinskega davka

Te dni v St. Petru Slovenov govorijo le o novih tarifah za družinski davek in o vlogi, ki so jo glede tega poslali na prefekturo. Popolnoma naravno je, da ljudje govorijo le o tem vprašanju, ker je zelo važno za vse. Naši občani imajo zdaj namreč čast, da so najbolj obdavčeni v vsej pokrajini. To nam zadostuje, da lahko razumemo duševno stanje naših ljudi, ki so jim naložili tako visoke davke.

Če bi bili veljaki sedanje klerofašistične občinske uprave, vsaj nekoliko premislili, v kakšnem ekonomskem stanju je naše ozemlje, bi bili lahko razumeli, da je nemogoče tako obdavčiti prebivalstvo. Ne smemo namreč pozabiti, da je to ozemlje hribovsko, da je malo obdelovalne zemlje, da je trgovina prav malo razvita, da nimamo industrije in da je tudi velko število brezposelnih.

Če je Furlanija na splošno priznana za pasivno pokrajino, tem bolj bi morali to priznati temu popolnoma gorskemu predelu Beneške Slovenije. Zaradi tega so davkoplačevalci v ogromni večini mali kmetje, delavci in brezposelni.

Ne moremo razumeti, po kakšnih krščanskih načelih so sedanji «marljivi» upravitelji naše občine nalagali davke. Verjetno so mislili le na «blagor in obnovo» naše občine.

V vlogi na prefekturo je namreč tudi opozorilo, da se občinski upravni odbor pri določevanju davkov ni ravnal dovolj previdno in ni ugotovil dohodke posameznikov ter da prizadeti davkoplačevalci niso bili zastopani v davčni komisiji. Posledica vsega tega je nepravilno obdavčevanje.

To so dejstva, ki nam dokazujejo vso lahkomiselnost, da ne rečemo še kaj hujšega, s katero sedanji voditelji upravljajo našo občino. Mi se temu ne čudimo, saj smo v našem listu že pred časom razkrinkali sedanjo občinsko upravo. Pa so nam očitali, da je vse le zlobno klevetanje. No, zdaj pa lahko vsi vidijo posledice.

Sedanji upravitelji branijo le interese ozkih krogov, ki so jim pripomogli, da so prišli do stolčka. Za druge jim ni mar.

Vlogo na prefekturo je podpisalo 311 družinskih poglavarjev, to je skoraj dve tretjini celotnega števila družin v naši občini. Podpisniki zahtevajo pregled in popravek davčnih seznamov ter da se upošteva pasivnost teh krajev.

Oblasti morajo upoštevati upravičene zahteve občanov.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

PRED PRIČETKOM NOVEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Kako bo igrala „Pro Gorizia“

Globoko razočaranje je doletelo v lanskem prvenstvu goriške športnike. Najmočnejše goriško nogometno moštvo, ki je držalo visoko ime našega mesta tudi na športnem polju ne samo v prvenstvu Serie C, ampak nekaj časa tudi v prvenstvu Serie B, je moralo podleči novim direktivam, ki jih je izdala Nogometna zveza Italije in opustiti svoje dotedanje mesto v prvenstvu Serie C. To je bilo namreč reorganizirano in namesto štirih pokrajinskih prvenstev je bilo letos Serie C postavljena na državno podlago. Poleg že obstoječih nogometnih prvenstev je bilo ustanovljeno še novo, namreč tisto, ki se imenuje «IV Serie» in ki stoji med Serie C in med «Promozione». Prvenstvo «IV Serie» je postavljeno na pokrajinski podlagi in tako letos ne bomo videli več v Gorici moštev iz severovzhodne Italije, ampak le moštva iz naše in iz videmske pokrajine.

Ker ne bodo igralci prvenstva «IV Serie» profesionalci, ampak le amaterji, je bilo potrebno, da je društvo «Pro Gorizia» likvidiralo svoj kader plačanih igralcev. Mladega vratarja Masottija so prodali društvu Pordenone; vratarja Tommasello, ki je sedaj v vojaški službi so prodali v Videm; na posodo Triestini so dali Meroija, Medeota, Venturinija in Ferma. Prav tako so odšli tudi Macor, Genero, Donda, Nunin, Thomann, Buttazzoni, Bertolissi, Brumat, Madriz in Del Fabbro. V Gorici so ostali od starejših samo Tulissi, Di Biaggio, Cuzzot, Pilat in Venuti.

Svoje kadre pa je društvo izpopolnilo z mladimi močmi, ki prihajajo iz moštev, ki gostujejo v nižjih prvenstvih naše pokrajine; dobilo je kar tri vratarje in sicer Brandolina iz Gradiške, Buttignona in Cattelana. Obrambno vrsto bodo tvorili Medeot (Itala iz Gradiške), Ciulin (Monfalconese), in Cocolet (Caprivese). Srednjo vrsto bodo tvorili naslednji novi igralci: Tofful (Caprivese), Agosto (Monfalconese) in Zandomeni. Novi napadalci pa so: Bavcon Edi (Juventina iz Standreža, Gratton (Itala iz Gradiške), Bosco (Manzano) in Castellani (Monfalconese).

Tako vidimo, da je vse moštvo prenovljeno. Imena mladih igralcev so zares najboljša, kar jih lahko dobimo v naši pokrajini.

Drugo važno vprašanje je bilo ono o trenerju. Mian se je vrnil k domači Cormonese in dolgo časa je bilo nedoločeno, kdo bo zavzel njegovo mesto. Končno je pretekli teden vse športnike navdala z veseljem novica, da bo novi trener goriškega moštva stari Bruno Vale, ki je domačin. Ko je imel šestnajst let je začel igrati s Pro Gorizio, nato pa je leta 1939. bil v vrstah društva Inter iz Milana, ki je tisto leto zmagalo na italijanskem prvenstvu. Leta 1942. je bil trener Pro Gorizie in je znal pripeljati moštvo v prvenstvo Serie B. Zopet se je oddaljil od rodnega mesta in je bil v teh desetih letih poklicni trener nekaterih italijanskih in švicarskih moštev prve lige.

Fiat v Balillo, pa brez žrtev

GORICA, 26. — Predsinoči se je v bližini podvoza Saldarini pri Krminu pripetila prometna nesreča, ki se je zaključila brez človeških žrtev. Okoli 20.30 je tam mimo privozil avtomobil Fiat 1500 GO 6623, ki ga je vozil 24-letni Sergej Furlan iz Gorice, ki je prihajal iz Krmina proti našemu mestu. Fiat je ravnokar šla skozi podvoz Saldarini ko je z nasprotne smeri privozila neka Balilla, last Petrantonija Karla iz Gorice. Iz neznanih vzrokov sta se avtomobila zaletela drug v drugega, kljub temu, da sta šoferja nemudoma prijela za zavore. Pri neizogibnem sunku sta se avtomobila prevrgla. Potniki, ki so bili v obeh avtomobilih so se naenkrat znašli na drugem robu ceste, toda nepoškodovani. Precej poškodovana pa sta oba avtomobila, ki sta se prevrnila in na ta način zaustavila promet.

Nezavesten na tla

Ko je včeraj popoldne 42-letni Kosovel Ljubo iz Stražic, Ul. Colombo 29 popravljal z drugimi delavci cesto v Ul. Lunga se mu je napravila omotica in je padel nezavesten na tla. Ostali delavci so telefonirali na Zeleni križ, ki je moža pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so mu nudili svo potrebno pomoč. Malo pozneje se je že lahko vrnil domov.

Z zlomljeno nogo je prišla do doma

GORICA, 26. — Včeraj zjutraj je šla 46-letna Marija Breda iz Ul. della Legna 7 kot običajno na polje, da bi tam pokosila malo trave, s katero naj bi nakrmila živino. Ker je kosila na precej strmem griču se je nenadoma spotaknila in je padla nerodno na tla. Kljub hudim bolečinam v desni nogi je vseeno prišla do doma, od koder jo je neki zasebni avtomobil pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so zdravniki ugotovili, da si je pri padcu zlomila desno nogo. Sprejeli so jo na ortopedski oddelek, kjer se bo morala zdraviti približno 30 dni, če med tem časom ne nastanejo kakšne komplikacije.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

Veliko nezadovoljstvo uslužbencev pri „Farmakoterapičnem zavodu“

Spanje notranje komisije - Stalen strah pred odpusti in slabe mezde

Kaj se dogaja pri «Tržaškem farmakoterapičnem zavodu»? Tako se vprašuje osebje, vznemirjeno spričo nekaterih dogodkov, zaradi katerih za sedaj še ni neposredno prizadeto, pa vendarle gleda s strahom v bodočnost.

Le notranja komisija se prav nič ne vznemirja. Sicer pa je skoraj smešno govoriti o notranji komisiji, ko pa imata zastopnika Enotnih sindikatov in Delavske zbornice preveč drugih «skrbi» in se zato ne posvečata izvrševanju svojega mandata. Poleg tega pa je že potekel rok delovanja te komisije, a nihče ne govori o novih volitvah. Seveda je ta položaj najbolj prikladen za sindikate in za vodstvo podjetja, saj so tako delavci popolnoma prepuščeni sami sebi. Tako teče življenje gladko in vodstvo nima nobenih sitnosti.

Res pa je tudi, da se zaradi sindikalne pasivnosti mnogi bojijo, ker se spominjajo, kako je hotelo ravnateljstvo pred pogodbenim rokom odpustiti bivšo zastopnico delavk, ki se je odločno borila za časa stavke v februarju 1950. Predsednik družbe je takrat šele pred grožnjo splošne stavke popustil.

Takrat je bila doba odpustov in vsi uslužbenci so se bali, da jih bodo vrgli z dela. Razširil se je glas, da je upravni odbor sklenil odpraviti primanjkljaj, ki je nastal zaradi slabega upravljanja, z znižanjem števila zaposlenega osebja. Vsa pogajanja, ki so nastala, so bila samo pesek v oči, kajti števila odpustov niso znižali. Rešili so pred odpustom le nekaj delavcev, ki so bili v obupnem položaju.

Sicer pa je strahovanje delavcev v tem podjetju že stara navada. Če se delavci stalno boje, da jih odpustijo, postanejo pač bolj ponižni in se ne upajo upreti nobeni krivici. Zato je pač edino geslo podjetja: štediti! Seveda ne štediti na dividendah, marveč na mezdah delavcev.

Podjetje je dobilo od ERP milijone posojila. Z njim je povečalo svoje obrate, kupilo nove stroje, dvignilo svoje poslopje, toda delavci niso imeli od tega nobene koristi, ker so jih še odpustili. Ob otvoritvi teh novih naprav so mnogo potrošili za razne «zakuske», čeprav bi bilo mnogo bolje, da bi raje zvišali minimalne plače delavcem, ki delajo že deset let, pa dobivajo enake mezde kot tisti, ki so bili najeti na novo. Ti stari delavci namreč opravljajo tako važno strokovno delo, ki bi zaslužilo mnogo boljšo strokovno opredelitev, kakršno imajo sedaj, ko jih štejejo za navadne težake.

Res, na sprejem, ki ga je priredil upravni odbor podjetja na gradu sv. Justa, so povabili tudi delavce in delavke, toda vsi ti delavci bi bili mnogo bolj zadovoljni, če bi jim raje dali mesečno nagrado, s katero bi se malo opomogli.

Sedaj so se končala pogajanja za nakup «Julijskega farmakokemiškega zavoda» na Trgu Skorklja, ki je last barona Rallija in ki je baje v zelo slabem finančnem položaju. Pravijo, da bo menda ta nakup stal «Tržaški farmakoterapični zavod» kar 14 milijonov lir! To je zelo čudno, če pomislimo, da so delavcem vsakikrat, ko so zahtevali izboljšanje mezd, odgovarjali, da je bilanca podjetja pasivna.

Kako lahko vodstvo podjetja pojasni ta veliki strošek, ko vedno odklanja delavcem vse njihove zahteve? Skrajni čas bi že bil, da bi podjetje končno upoštevalo tudi zahteve delavcev ter zboljšalo njihov položaj, ne pa grozilo celo z odpusti. Skrajni čas pa je tudi, da se sindikati zavzamejo za delavstvo.

Starka padla s postelje

V spremstvu svojega 55-letnega nečaka Enrica Matteia se je včeraj zvečer zatekla v bolnico 88-letna Luigia Sabbadini vd. Galant, stanujoča v Ul. A. Caccia 4, ki je poleg hudih bolečin v levih prsih imela tudi zlomljenih nekaj reber.

Njen nečak — in Sabbadinova je to potrdila — je izjavil, da je starka popoldne padla z svoje postelje.

VOJAŠKO SODIŠČE ZA DOLOČEVANJE NAROKOV

„Sam sem ranil oba vojaka“ je izjavil Martin sodniku

Pretep med civilistoma in ameriškima vojakoma še vedno predmet preiskave

29-letni Giordano Martin in 39-letni Giuseppe Vecchiet, ki sta se v noči med nedeljo in ponedeljkom spoprijela z dvema ameriškima vojakoma in jih ranila, sta se morala že včeraj zagovarjati pred zavezniškim vojaškim sodiščem za določevanje narokov.

Mr. Bayliss, ki je predsedoval sodišču, je pozval preiskovalnega agenta, člana ameriške vojaške policije, naj v nekaj besedah obrazloži dejanje in obtožbo, kar je agent brez podrobnosti tudi storil in ponovil verzijo, ki smo jo tudi mi objavili v naši včerajšnji številki. Dodal pa je, da je bil prvi vojak ranjen v stegno in mečnico, drugi pa v bližini srca in to z nekim, dosedaj še neznanim, ostrim rezilom. Stanje drugega vojaka (prvi je zapustil bolnico po prvi pomoči) ni nevarno, kljub temu pa so ga zadržali v bolnici. Ob koncu pa je agent poprosil predsednika, da mu dovoli še 7 dni časa, ker namerava v tem roku dokončati zaslišavanje prič in formulirati obtožbo, in sicer predvsem zaradi dejstva, da niso do tedaj mogli še ugotoviti, kdo od obeh aretirancev je vojaka ranil.

Martin, ki je imel velik obliž na levem ušesu, je tedaj predsedniku izjavil, da je brezuspešno vsako zaslišavanje nadaljnjih prič, ker je on sam ranil oba vojaka. Ta izjava je najbolj osupnila preiskovalnega agenta, ki je predsedniku izjavil, da to priznanje prvič sliši.

Predsednik: Ste morda našli kako orožje?

Agent: Ne, nobenega in ne vemo s čim sta bila vojaka ranjena.

Martin je hotel še obrazložiti kako je prišlo do pretepa, vendar ga je predsednik prekinil s pripombo, da to ne bi bilo še priporočljivo.

Nasprotno pa je Vecchiet na predsednikovo vprašanje izjavil, da ni videl ničesar, ker ga je nekdo silovito boksnil v oko in ga tako spravil na tla. Možje verjetno govoril resnico, kajti še sedaj nosi sledove udarca v obliki temnomodrega kolobarja okoli očesa.

Razpravo je predsednik odložil do petka, ko bo verjetno zaključena preiskava.

ŠEMPOLAJCI VABIJO NA TRADICIONALNI

PEVSKI KONCERT

KI BO V NEDELJO 31. AVGUSTA OB 16. URI V ŠEMPOLAJU

Sodelujejo: Pevska zbora iz Podgore in Peči (Gorica), pevski zbori «V. Vodnik» iz Doline, «I. Vojko» s Proseka-Kontovela, «I. Gruden» iz Nabrežine, «Rdeča zvezda» iz Saleža in tamburaši «I. Cankarja» iz Trsta.

Poslužite se rednih vlakov in avtobusov do Nabrežine, od koder je prijeten sprehod po lepi poti do Šempolaja

5-DNEVNI IZLET V DALMACIJO

Iz tehničnih razlogov se izlet odloži od 4. septembra na 18. do 22. septembra. Odhod iz Trsta z avtobusom ob 1. uri ponoči ter odhod z Reke ob 5. uri zjutraj z ladjo (zaprtrk, kosilo in večerja na ladji). Ob 21.25 prihod v Split in ob 23.30 odhod iz Splita (prenočišče in zajtrk na ladji).

Drugi dan prihod v Dubrovnik ob 10.05 (penzion v hotelu).

Tretji dan odhod iz Dubrovnika ob 9. uri zjutraj (kosilo na ladji), prihod v Split ob 19.30.

Četrti dan ogled Splita, eventualni izlet v Trogir ali Solin (penzion v hotelu).

Peti dan odhod iz Splita ob 5. uri zjutraj in prihod na Reko ob 21.20, nato odhod z Reke z avtobusom v Trst.

Cena vožnji (vključena hrana in prenočišče je 14.350 lir. Pri vpisu plača vsak izletnik polovico vsote, dva dni pred odhodom pa še ostanek.

Ker je število izletnikov omejeno, prosimo, da se zainteresirani čimprej vpišejo. Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5-b do 6. septembra.

TRIDNEVNI IZLET 20., 21. in 22. septembra 1952 na

Zagrebški velesejem

Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5-b, tel. 29243.

ADRIA EXPRESS

ADEX IZLETI

7. SEPTEMBRA 1952 V ENODNEVNI IZLET

Postojno

Vpisovanje do 27. avgusta 1952.

7. IN 8. SEPTEMBRA 1952 DVODNEVNI IZLET N

V. KARBOVSKAJA

TELEFON

Ruska humoreska

Pred durmi v sobo ravnatelja Kadkina je čakalo precej ljudi. Iz bridko-vdanega izraza na njihovem obličju se je dalo sklepati, da sede že dolgo tu in da tudi že računajo z daljšim čakanjem. Pod njihovimi galošami so nastale luže. Na klopi pri oknu je ležalo vse polno čepic. V kotu je sedela za svojo pisalno mizo čemerna tajnica.

«Tega, jaz sploh ne razumem!» se je razhudil rdečelas mladenič, ki je sedel najbližje ravnateljevim durim. «O čem neki blebetajo že vso uro? Kdo je notri?»

«Debeluh z usnjatim plaščem!» je dejal ustrežljivo starec, drugi v dolgi vrsti.

Rdečelasec je skomignil nečakljivo z rameni. «Jaz bi prišel, bi povedal, kar moram in — zbogom. Ena, dve, tri bi bil vse opravil!»

V tem trenutku je stopil debeluh z usnjatim plaščem iz ravnateljeve sobe.

«No, ste se slednjič le izšlemili?» je strupeno vprašal starec. Debeluh ni odgovoril. Ko je odhajal, ni sicer zaloputnil z durmi, a jih je vendar zaprl s pomenljivim poudarkom.

Ko je stopil rdečelasi mladenič v ravnateljevo sobo, je sedel Kadkin in brskal z obema rokama po spisih, razmetanih po mizi. Slušalo si je bil stisnil med lice in rame, kar nikakor ni tako preprosto, kakor se zdi na prvi pogled.

«Dobek dan!» je dejal rdečelasec in stopil k mizi.

Ne da bi bil ustavil brskanje po spisih, je zamrmral ravnatelj Kadkin namesto pozdrava nekaj nerazločnega, pogledal strogo rdečelasca, skremžil obraz in govoril nato z očarljivo ljubeznivostjo v slušalo: «Le govorite... jaz pazljivo poslušam... brez pogoja... Za gotovino?... Kakor želite!... Naš naslov?... Vam je znan? Rad bi vam ga ponovil... Ni treba?... Pravi!... Toda prosim vas, kakor pač sami želite... rade volje... sicer me pa lahko prej zopet pokličete... Zelo me bo veselilo...».

«Samo nekaj besed!» je prosil rdečelasec. «Rad bi...»

«Trenutek, prosim», je dejal ravnatelj Kadkin nepripravljen, pokrivajoč z roko slušalo. «Obžnnosti pa res ne poznate!» je zarenčal nad rdečelascem. «Saj vidite, da ne kvartam! Halo! Sedaj je razgovor pretrgan! Kaj hočete pravzaprav?»

«Rad bi...» je začenjal rdečelasec.

Zopet je zapel telefon.

«Da, tu je Kadkin.» je zapiskal ravnatelj. «Jajčja centrala? Napačno so vas zvezali. Jajčja centrala je tu zraven! Potrpite trenutek, brž vam povem njeno številko. Ali ste?... Halo!... Ali ni odložil, to cepec, slušala? In potem zahtevajo, naj bomo uslužni do kupcev!»

«Prodajte nam, prosim...» je zopet začel rdečelasec.

Zopet mu je telefon presekal besedo. Ravnatelj je snel slušalo.

«Da! Prosim? Direktor Kadkin... Halo!... Vi ne slišite?... Slabo razumete? Zelo preprosto: di-rek-tor. Ali naj bedo zlogujem? Tudi prav! Prosim! D kakor Demosten... Ne razumete? Torej D kakor Diogen... Kateri? No, tisti, ki je bival v kadi! Ste sedaj razumeli? Dalje: I kakor Ikar... Zelite drugo besedo? No, potem I kakor ischias... Kako? Kaj morem, če mi prihajajo na misel samo učene besede! Rešujte križanke, pa doumete vse! Dalje! R kakor Rio de Janeiro... Ne, J kakor Jenny. Morreč rrr kakor Rio, Rio de Janeiro... Kje leži? Trenutek potrpljenja...»

Ravnatelj je pokril z dlanjo slušalo in se obrnil do rdečelasca: «Ali veste mogoče, kje leži ta Rio?»

«Tu zadaj nekje», je odgovoril rdečelasec in pokazal z roko proti oknu.

«Halo!... Vas ne zanima?... Torej... opeko bi radi imeli? Prosim, z največjim veseljem!... Kadar koli hočete... Seveda... Kolikor jih želite... Seveda ob sebi umevno...» Madonna je ožaril blažen nasmešek mračni obraz rdečelasega mladeniča. Tako se je smehljal Kolumb, ko je odkrival Ameriko. Poskočil je in zapustil sobo.

«To se torej pravi ena dve tri!» je očital starček in sam smuknil k ravnatelju.

Rdečelasec je stopil odločno do mize, za katero je sedela tajnica in segel po telefonskem slušalu.

«Kako številko ima ravnatelj?»

«Smešno», je zagodrnjala tajnica, ne da bi se bila začudila. «Govore in govore in še si niso vsega povedali».

«To je za vas pač vseeno!» je siknil rdečelasec. «Mogoče mu nisem rekel: Zgoboma».

«Bodi kakor koli! Osem - dve - ena - ničla - tri».

Rdečelasec je sedel, naslonil komolce na mizo in izbiral številke.

«Halo! Ravnatelj Kadkin? Dober dan! Tu zastopnik zadruge: «Lastno delo»... Kako?... Lastno?... da, lastno.... tudi mene veseli... izredno.... Potrebujemo gradiva... Zelo hvaležen... Kako naj nam dobavljate? Naj vas to nikakor ne skrbi, mi sami pridemo po blago. Le brez skrbi... Najlepša hvala!... Soglašam. Vse dobro! Na svidenje!»

Odložil je slušalo, pomežiknil hudomušno proti durim v ravnateljevo sobo in zapuščal sobo, vse čakajoče ljubeznivo pozdravljale.

Ti so se spogledali in nato so stopali drug za drugim k telefonu. Pred očmi mrkoglede tajnice se je topila bolj in bolj vrsta pred njo.

Zadnji prosilec je bil pravkar dovršil svoj telefonski razgovor, ko je planil starček iz ravnateljeve sobe. Njegovi sivi brki so se nervozno stresali, obraz mu je bil rdeč in ravnatelj je vpil, zakrivajoč slušalo z roko, besno za njim: «Mar menite, da kvartamo tukaj?! Vsak prihaja s svojimi nepomembnostmi prav tedaj, ko moram telefonirati!»

O PERSPEKTIVI EKONOMSKO-DRUŽBENEGA RAZVOJA V JUGOSLAVIJI

Vloga gospodarskih svetov na razvojni poti v socializem

Banka - družbeno obračunsko mesto. Odstranitev vsakršnega operativnega poseganja državnega aparata v gospodarstvo. Ekonomsko-planski sektor nadzoruje izvajanje družbenega plana, upravno-pravni sektor pa konkretizira gospodarske zakone in opravlja inšpekcijsko službo

Preteklo soboto smo s člankom «Proletarska zahteva: Tovarne delavcem, jedro gospodarske politike socialistične Jugoslavije» začeli opis oz. razlago novega gospodarskega sistema, ki ga sedaj uvajajo v Jugoslaviji. V prvem članku smo prišli do ugotovitve, da planiranje ni specifičnost socializma, posebno pa ne direktivno planiranje (kakršno je v Sovjetski zvezi), ki ni nič drugega kot uporaba sile, ki jo ima država v rokah zato, da diktira gospodarstvu svojo voljo. Zato je planiranje v Jugoslaviji že in bo vedno bolj le svoboden dogovor neposrednih proizvajalcev o skupnih problemih. V zadnjem članku smo tudi povedali, da je v novem gospodarskem sistemu izključeno vsako «komandiranje» državnega aparata gospodarstvu in da bodo organi tega aparata imeli le nalogo omejene kontrole.

V skladu s takim razvojem vodijo v Jugoslaviji odločno borbo proti monopolizmu tako v posameznih podjetjih, kakor proti monopolizmu združenih podjetij in državnemu monopolizmu. Za likvidacijo vsakega monopolizma v socializmu pa je dana možnost s povečanjem vloge bank oz. banke, ki drži v rokah vse gospodarstvo. Ves monopol, ki je namreč še potreben, se koncentrira v banki, ki mora delovati po objektiviziranih merilih, ki jih bo družba proglasila za zakon. S tem banka ne bo več monopolist, temveč bo postala le družbeno obračunsko mesto. Seveda pa je danes v Jugoslaviji monopol še potreben in sicer monopol države v odnosu do privatnega proizvajalca in njegovih drobno - kapitalističnih in špekulantskih tendenc, proti katerim se družba drugače ne more boriti. Ta monopol pa družba ne bo izvajala v obliki odkupov, obveznih oddaj itd, pač pa v obliki ekonomskega diktiranja cen, ustvarjanja rezerv itd. Toda tudi ta monopol je samo prehoden.

Važno poglavje v novem gospodarskem sistemu je tudi odnos med potrebnim delom in presežkom dela in v kakšne namene se bo presežek dela uporabljal. Ker v državi proizvajalne sile niso še tako razvite, da bi lahko uvedli načelo — vsakdo po svojih sposobnostih — vsakomur po potrebi, mora družba še vedno odrejati odnos med potrebnim delom, ki služi individualni potrošnji in presežkom dela, ki predstavlja razširjeno reprodukcijo in najrazličnejše družbene fonde kot so: ključna graditev, obramba, socialno zavarovanje itd. Ta odnos so določili s stopnjami akumulacije in fondov, ki pomenijo samo to, koliki del družbenega produkta bodo ljudje potrošili in koliki del bo družba dala za gospodarski napredek in ostale družbene potrebe. Pri odrejanju družbenih potreb pa je treba imeti pred očmi smer nadaljnjega gospodarskega razvoja in konkretne okolnosti. Delovni kolektivi bodo zato svobodno razpolagali z vsem presežkom, ki ne bo potreben za ključno graditev in seveda za obrambo.

Za zaščito proizvajalcev pred eventualno samovoljo birokratskih organov pa bo odnos med potrebnim delom in presežkom dela ter osnovni namen uporabe presežka dela določen z zakonom.

V skladu s tem razvojem, s preprečenjem vsakega operativnega poseganja državnega aparata v gospodarstvo, je šla tudi reorganizacija zveznega in republiškega aparata, ki ga karakterizira združitev dosedanjih bodisi zveznih, bodisi republiških svetov, v enotne gospodarske svete.

Ti gospodarski sveti se delijo na dva sektorja: na ekonomsko-planski in na upravno - pravni sektor.

Naloga ekonomsko-planskega sektorja je, da pripravlja računske elemente za družbeni plan, da analizira kje ta plan eventualno šepa in da na tej osnovi zopet pripravlja računske elemente za državno intervencijo, ki naj zagotovi izpolnjevanje družbenega plana. Pri teh intervencijah pa v nobenem primeru ne more iti za neko operativno poseganje državnega aparata v samostojno poslovanje v gospodarskih podjetjih, temveč le za popravilo družbenega plana tam, kjer je to potrebno. Državni aparat teh intervencij ne izvaja, temveč jih samo računsko pripravlja. Potemtakem tu ne gre več v bistvu za državni aparat, ki je to ostal le še po tradiciji, temveč le za resnično družbeni zavod, ki dela po prejetih direktivah. Ta sprememba v značaju državnega aparata je tudi omogočila veliko zmanjšanje števila uslužbencev.

Trenutna konkretna naloga ekonomsko-planskega sektorja je izdelava jasne kvantitativne metodike družbenega planiranja, ki mora biti taka, da bo jasna vsakemu povprečno razgledanemu delavcu.

Naloga upravno - pravnega sektorja gospodarskih svetov pa je, zlasti v zveznem obsegu, pa tudi v republiškem, študiranje tistih vprašanj v zakonih in zakonskih predpisih, ki jih načenjajo sami odnosi v proizvodnji in ki zahtevajo svojo zakonsko ureditev, da dajejo temu primerne predloge, ki bodo našli svojo konkretizacijo v določenih gospodarskih zakonih. Druga naloga upravno-pravnega sektorja je v tem, da nadzoruje z inspekcijsko službo pravilno izpolnjevanje obstoječih zakonov. To dokazuje, da se je vloga državnega aparata tudi v okrajnem in mestnem obsegu izpremenila, da je popolnoma prenehala operativa nad podjetji z malo izjemo v kmetijstvu, kjer pač ne gre drugače, kakor da organizira okrajni agronom ali veterinar borbo proti rastlinskim škodljivcem, nalezljivim boleznim itd. Tendenca pa je, da preide tudi ta operativa iz državne uprave na razne zavode, ki jih bodo osnovali.

Konkretna naloga državnega aparata je odslej torej skrb za odstranitev iz miselnosti svojih ljudi vseh tistih nepravilnih birokratskih pojmovanj, ki so še ostala kot posledica nesocialističnih metod v preteklosti in ki dušijo iniciativo in kršijo pravice delavskega razreda do upravljanja podjetij.

Zgodovina po potrebi

Pred kratkim je skupina univerzitetnih študentov v Varšavi spravila svoje profesorje v veliko zadrego. Študenti so postavili naslednje vprašanje: «Ali so se v Jugoslaviji med drugo svetovno vojno borile kake domače sile in ali so te osvobodile svojo domovino ali pa je to storila Rdeča armada?»

Povod za to vprašanje sta dala dva zemljevida, ki sta v varšavskem vojnem muzeju. Na prvem, ki je v pritličju muzeja, vidimo, da so se v Jugoslaviji sicer borile neke neznatne «antifašistične» skupine, vendar pa je vso Jugoslavijo, razen dela Crne gore, osvobodila Rdeča armada. Ta zemljevid so verjetno izdelali po službeni politiki, ki jo SZ izvaja po resoluciji Informacijskega urada do Jugoslavije.

Na drugem zemljevidu, ki je v prvem nadstropju vojnega muzeja pa vidimo stvarno sliko borb za osvoboditev Jugoslavije. Na tem zemljevidu je označena pot Rdeče armade skozi del Srbije, tako kot je v resnici tudi bilo.

Ta zemljevid so verjetno izdelali po zgodovinskih podatkih in odgovarja resnici. Mogoče pa je celo samo prerisan iz «Velike sovjetske enciklopedije», ki je izšla pred resolucijo Informacijskega urada in v kateri so napisane stvari tako, kot so se dogajale.

Kaj naj poreče obiskovalec varšavskega muzeja, ko naleti na tako zgodovinsko in zares znanstveno resnost in kako naj se preprost človek znajde pred to dvojno resnico?

FOTOKRONIKA

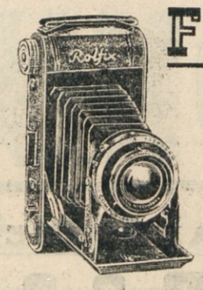

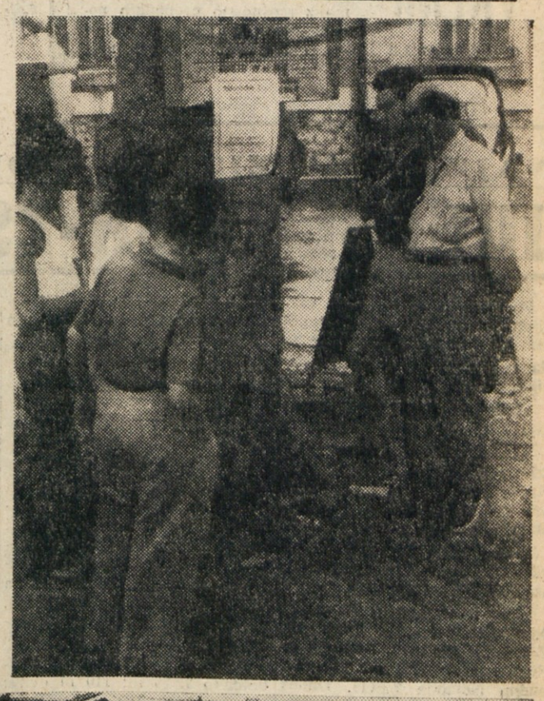

Francoski policiji še vedno ni uspelo izslediti morilca angleškega državljana Drummonda, njegove žene in hčerke, ki so taborili v Franciji v bližini italijanske meje. Vsa dosedanja zaslišavanja niso mogla odkriti niti najmanjšega sledu za divjaškim morilcem, ki je svoje žrtve pokončal s streli iz puške. Angleški list «Sunday Dispatch» je razpisal nagrado 500 funtov šterlingov za tistega, ki bi mogel dati podatke na podlagi, katerih bi prišlo do aretacije morilca. Na sliki vidimo prebivalce kraja, kjer se je zločin dogodil, ko čitajo tozadevni razpis.

Republikanski kandidat za predsednika ZDA gen. Eisenhower je trenutno na krožnem propagandnem potovanju po raznih krajih ZDA. Njegovi pojitični govori privabljajo veliko število poslušalcev. Naša slika prikazuje Eisenhowerjev nastop v mestu Boise v državi Ida.

OB OBISKU JUGOSLOVANSKIH PARLAMENTARCEV V GRČIJI

Gospodarska in politična konsolidacija Grčije

Koalicijska vlada v borbi proti težnjam po diktaturi. Osvoboditev velikega števila političnih kaznjencev. Finančna kriza in zastoj proizvodnje izvoznega blaga

Medtem ko se v vseh državah v vročih poletnih mesecih zaprejo vrata parlamenta in gredo vsi poslanci na dopust, je letos imel grški parlament izredno zasedanje, ki se je začelo 18. t.m. na zahtevo parlamentarne opozicije.

Koalicijska vlada, ki jo sestavljajo zastopniki dveh strank in sicer Plastirasova in Venizelosova, se je tudi v tej resni preizkušnji izmazala in si tako podaljšala življenje. Danes bi bilo tvegano soditi, koliko časa bo ta koalicijska vlada ostala na oblasti, kajti pri zadnjem zasedanju je dobila le neznatno večino nekaj glasov in sicer je 127 poslancev glasovalo za zaupnico vladi, 118 pa proti. Poleg tega moramo pripomniti, da je to že drugi poizkus v letošnjem letu, ko voditelj opozicije, maršal Papagos, skuša vreči vlado in spraviti na vodstvo svoje gibanje.

Prvi Papagosov poizkus v letošnjem marcu je propadel, četud so bile tedanje razmere za vlado mnogo neugodnejše kot zadnje. Tedaj je vladalo splošno mnenje, da so Američani na Papagosovi strani. To pa predvsem zato, ker je «New York Times» pisal njemu v prid in je celo ameriški veleposlanih v Grčiji bil na strani Papagosovega gibanja. Koalicijska vlada ni do tedaj izpeljala niti ene važnejše točke svojega notranjega niti zunanjepolitičnega programa. Tedaj je vlada izšla iz borbe z opozicijo kot zmagovalec predvsem zato, ker je odkrila ilegalno Papagosu naklonjeno podtalno vojno organizacijo.

Od prvega zasedanja grškega parlamenta pa do sedanjega zasedanja so se gospodarske razmere v Grčiji v mnogočem izpremenile. Vlada je z ukrepi za notranjepolitično pomirjenje izpustila iz zaporov nad 1500 političnih kaznjencev, pristašev EAM in EAS, pripravlja pa še izpustitev nadaljnjih 1500 kaznjencev. Kljub temu pa bo ostalo še nad 4000 kaznjencev po zaporih in več tisoč internirancev po raznih otokih, kjer čakajo šele na razsodbo. Vse to pomeni, da je grška vlada začela ta problem šele reševati.

In ta problem je v bistvu centralni problem ali tak bi vsaj moral biti. Toda že to je privedlo v Grčiji do nekakega pomirjenja duhov in poslanska veja parlamenta, kateri načeluje Plastiras, postavlja čedalje pogostejša vprašanja v tem smislu.

Drugi problem enake vrednosti, je problem gospodarstva. Vlada se ni niti lotila kakega temeljitega reševanja vseh gospodarskih problemov, ker je to za njo trenutno le prevelika naloga. Lotila pa se je reševanja valute. S pomočjo, ki jo je dobila od ZDA je skušala zaustaviti trajno inflacijo, ki je trajala že zelo dolgo, namreč od začetka vojne in ki je dosegla svoj višek leta 1947 in 1948. Prav gotovo je bilo to le površno reševanje in bi bilo primernejše gospodarsko reševanje v zvišanju proizvodnje in počasni ali zato trajni sanaciji gospodarstva, toda to more storiti le vlada, ki ima dejansko veliko večino parlamenta za seboj in ki ni prisiljena za vsako malenkost stalno moledovati zaupnico. Poleg tega je Grška kot producent blaga za izvoz izgubila svojo staro tradicijo. Pred vojno je namreč Grčija mnogo več proizvedla in izvozila. V povojni dobi pa se je proizvodnja zelo zmanjšala in še tisto blago, ki bi bilo morebiti šlo na zunanji trg ni dobilo več kupca. Nemške povojne kupne sile niso bile tako močne, Anglija je uvedla svoj «austerity»

Preostale so torej prav navadne administrativne mere in sicer je vlada stavila ali vsaj omejila kredite industriji in trgovini ter je bil tako industrialec in trgovec prisiljen uporabljati svoj denar, ki ga je doslej skrival. Poleg tega je vlada vzela iz obtoka okoli 500 milijard drahem.

Rekli smo že, da je vlada s tem da ni hotela več kreditirati industriji in trgovini, prisilila industrialce in trgovce, da uporabljajo svoje skrito zlato. Računajo, da je zaradi tega prišlo spet na dan za okoli 240 milijonov dolarjev zlata in da je na prostem trgu že padla cena funtu šterlingu.

Seveda je vlada pričakovala pri tem ukrepu tudi drugo nujno posledico vsake deflacije, četudi je ta diktirana, in sicer znižanje cen blagu. Ko gre določena količina denarja iz obtoka, se avtomatično zmanjša splošna kupna moč in s samim tem se ustvarijo pogoji za znižanje cen, ker je trgovec prisiljen znižati cene blagu, da si sproti ustvarja potreben likvidni denar. Tu pa je staro pravilo odpovedalo in verjetno ima trgovina še več skritega zlata, kot so vladni organi predvidevali. Sicer so cene nekoliko padle, kot je to navada pri velikih letnih razprodajah, kljub temu pa so cene, ki so ob začetku korejske vojne skočile, ostale še zelo visoke.

Vse to kar smo doslej povedali, o normaliziranju grškega gospodarstva je zelo malo, toda večjih uspehov zares ni bilo. Vendar pa se mora priznati, da je končno to le nekak treznejši poizkus in istočasno edini poizkus v vsej povojni grški gospodarski politiki. Če bo vse to dejansko privedlo do pozitivnejših sprememb, danes še ne moremo reči, kajti taki ukrepi zahtevajo zelo mnogo časa, preden pokažejo svoje uspehe.

Na zunanjepolitičnem tovišču pa je Plastiras-Venizelosova vlada žela dokaj večje uspehe. Z obiskom podpredsednika grške vlade Venizelosa Turčiji, z obiskom turškega predsednika Menderesa in zunanjega ministra Keprilija Grški, se je že staro prijateljstvo med tema dvema državama še okrepilo. Tudi večletno nesoglasje ki je obstajalo med Jugoslavijo in Grčijo, se je zgladilo in so se odnosi že skoraj povsem normalizirali. Z obiskom skupine grških parlamentarcev Jugoslaviji in s povratnim obiskom, ki so ga jugoslovanski parlamentarci vrnili Grčiji, se bodo razmere še bolj utrdile.

Pri teh intervencijah pa v nobenem primeru ne more iti za neko operativno poseganje državnega aparata v samostojno poslovanje v gospodarskih podjetjih, temveč le za popravilo družbenega plana tam, kjer je to potrebno. Državni aparat teh intervencij ne izvaja, temveč jih samo računsko pripravlja. Potemtakem tu ne gre več v bistvu za državni aparat, ki je to ostal le še po tradiciji, temveč le za resnično družbeni zavod, ki dela po prejetih direktivah. Ta sprememba v značaju državnega aparata je tudi omogočila veliko zmanjšanje števila uslužbencev.

Trenutna konkretna naloga

KAKŠEN JE BIL NAŠ PREDNIK?

Rekonstrukcija v antropologiji

Kakšen bi bil naš prednik, če bi ga danes oblekli v naše obleke · Posamezne uspele ali neuspele rekonstrukcije · Ugibanja ali predvidevanja v antropološki znanosti, ki so se uresničila

Kakor je težko preprostemu človeku pogledati daleč naprej v bodočnost ter predvidevati, kako bo čez sto ali tisoč let, tako je tudi težko zamisliti se v preteklost ter se vživeti v tedanje razmere. Vsak si sicer ustvarja svojo sliko, ki je pa odvisna od izobrazbe, fantazije in tudi določenega poznavanja snovi. Toda če je težko zamisliti se v bodočnost stotih let, kako se bomo šele zamislili v preteklost stotisoč let.

Za starogrške, rimske ali tudi egipčanske razmere je dokaj lahko, ker nam že sami skeleti pokažejo vse, kar smo iskali in je končno vsa ta doba razmeroma blizu naši dobi.

Pred mnogo težjimi ugankami stojimo, če naj v opisu in podobi približamo svoje nekdanje prednike in dalje sorodnike čitatelju, ki išče utrditve svojega naprednega nazora, da je živi svet enoten, da se je razvil iz nižjih oblik v višje in da se iz tega pravila ne da izvzeti niti človek. Kost navadno nestrokovnjaku ne pove veliko, saj ni imel niti prilike, da bi z medsebojnim primerjanjem kosti spoznaval posameznosti, posamezne podobnosti ter razlike. Se manj si bo nestrokovnjak pomagal le z odlomkom kosti, ki ga bo nekje našel, nekje izkopal. Strokovnjak pa uspe v tem s svojim znanjem, s svojo intuicijo, ki pa ima znanstveno osnovo, in na podlagi ene kosti rekonstruira celo okostje in tudi vsega človeka. Kakor izkušnje kažejo, se antropolog le redko zmoti.

Da so bili neandertalci brez obradka na spodnji čeljustnici, da so imeli močne nadočne oboke, težke, velike lobanje, nekoliko naprej sklonjen vrat, zelo velik prsni koš, krepke lahtj in roke, da so hodili po dveh, izpričujejo mnoge dosedanje najdbe njihovih kosti.

Toda laik bo mnogo laže dojemal svojega prapradeda, če okostje oblečemo v mišičevje ter mu na vrh navlečemo še kožo z dlakami. Tu pa je potrebno že malo boljše poznavanje, kot to, kar nam povedo kosti same. Moramo vedeti namreč nekoliko več o svojih prednikih, ne glede na to, da moramo imeti tudi zadostno znanje o vseh oblikah sodobnega človeka.

Vedeti moramo, kaj je za človeka dvonožca posebno značilno, kajti s pokončno hojo so povezani določeni znaki po vsem telesu, na nogah, na rokah, na obrazu, na vseh organih, torej tudi v mišicah.

Tako vemo, da so za moža — dvonožca značilne močne mečne mišice. Vemo, da ima samo človek navzven obrnjene ustnice. Toda kakšna so bila na pr. ušesa? In dlaka? Kakšni lasje? Ali je bila koža ze gola, ali pa še pokrita z gosto dlako, kakor pri naših daljnjih sorodnikih, opicah? Kakšna je bila barva kože?

S pokončno hojo se je spremenil ves način življenja. S stalno, od gibanja, premikanja sproščenimi rokami je nastala možnost, da delamo orodja, da si hrano pripravimo z rokami, zmanjšamo zalogaje, da je ni treba trgati z močnimi ter velikimi zobmi, da si jo zmehčamo na ognju na ta ali drugi način. Zobje so se lahko zmanjšali, lice je dobilo drugo obliko. V zvezi z vsem tem, od pokončne hoje dalje, se je lahko večala možganska shramba, razmerje med obraznim in možganskim delom lobanje je postalo za slednjega ugodnejše: možgani so se lahko bohotno razvili. Vse to je že «videl» stari Lamark približno pred sto petdesetimi leti četudi ni imel še nobenega dokaza za to. Šele po polnih sto letih od tedaj smo dobili pozitivne dokaze, ki potrjujejo staro hipotezo, da se je moral prvotni človek prej postaviti na noge, preden so se mogli razviti njegovi možgani. Toda prav gotovo bi brez fantazije ter intuicije ne mogel ničče ustvariti znanstvenih hipotez in teorij. Zlasti hipoteze pa so za razvoj znanosti zelo važne.

Nos je ostal značilna štrlina v zmanjšanem človeškem obrazu. To nam dokazuje tudi okostje neandertalca, ki gotovo ni imel opičjega, v licu tako rekoč izgubljenega nosu. Toda kakšna je bila nosna konica, kakšne nozdrvi Tu pa pomaga le znanje in seveda utemeljena fantazija. In isto velja za ustnice ter za uhlje. Videz «človeškosti» se lahko poveča z «visokim» čelom, če pomaknemo mejo lasišča zelo visoko. Podobno se zmanjša vtis manjkajočega obradka, če dodamo neandertalcu ali pitekantropu ali celo avstralopitetku brado. In vemo, da je zelo mogoče, da je brado imel, saj jo ima še marsikateri stari crangutan. Antropolog Con si je dovolil šalo, da je upodobil neandertalca kot modernega človeka s klobukom in kravato. In če pogledamo to njegovo rekonstrukcijo človeka iz pradavnine, nam takoj pride na misel to, da srečamo v navadnem življenju mnogo takih «neandertalcev». Vse rekonstrukcije, v kolikor gre tudi za povsem utemeljene poizkuse, gre do neke mere za plod fantazije. In vendar se skoraj vsak

Takšen bi bil «neandertalec» v sedanji obleki. Ameriški antropolog C. ST. Coon ga je «videl» takega, toda pogosto ga tudi v današnji dobi srečamo, le da ni «neandertalec» ampak človek atomske dobe.

tovrstni znanstvenik ukvarja s temi problemi. In kakor srečamo pogosto rekonstrukcijo živali, ki danes ne živijo več in si s temi rekonstrukcijami priklicemo nekako sliko tedanje dobe, tako si tudi s temi rekonstrukcijami človeka ponazorimo tedanjega našega prednika.

Avstralopitek je imel na pr. še prav nizek nos, velik obraz v primeri z možganskim delom lobanje in je bil — po lobanji sodeč — še prav opičji. Napačno bi bilo torej pri rekonstrukciji napraviti mu visoko nosno konico in močne ustnice, ker je verjetno imel le tenke ustnice in nizek ter širok nos. Uhlje pa mu lahko damo kakršne hočemo, ker se o teh ne da niti malo sklepati. Tudi lega glave na rekonstrukciji ni brez vpliva na vtis. Če jo nagnemo bolj navzdol ali naprej, lahko povečamo vtis «človeškosti», če pa jo pomaknemo bolj nazaj, povečamo vtis «opičjosti». Zato je najbolj pravilno, da se držimo mednarodne vodoravnice od spodnjega roba leve očnice do zgornjega roba obeh ušesnih vhodov.

So še druge vrste rekonstrukcij, ki olajšujejo gledalcu v muzeju ali čitatelju predstavo o razvoju naših prednikov. E. Haeckel (1834—1919) se je odlikoval s fantazijo. Toda za zmago razvojnega nauka in še posebej za njegovo raztegnitev na človeka ima Haeckel nevenljive zasluge; zasluge, ki so utemeljene v znanju in fantaziji. Haeckel je namreč v svoji naravnost umetniški bistrovidnosti opisal tedaj še manjkajoči in neznani vezni člen med opico in človekom, mu dal ime Pithecanthropus (ali Alalus — ne govoreči) in napovedal tudi, da bomo svoje prednike verjetno odkopali v terciarnih plasteh Južne Afrike ali Južne Azije. To je bilo v šestdesetih letih preteklega stoletja. Kaj se je zgodilo?

Kakšnih dvajset let nato je odpotoval E. Dubois na Sundske otoke in 1891 odkril na Javi — pitekantropa, ki se je po vseh nadaljnih najdbah ujemal precej s Haecklovim opisom. In od 1925 dalje so bile v Južni Afriki odkrite Australopithecinae, ki še bolj ustrezajo Haecklovi napovedani vmesni stopnji. Po majhni možganski prostornini upravičeno lahko sklepamo, da še niso govorile; gotovo so pa že hodile pokonci. Kar zadeva napoved geološke dobe, so Australopithecinae prav verjetno iz konca terciara; medtem ko so se pitekantropi izkazali za mlajše.

Iz zgoraj navedenih razlogov torej rekonstrukcij ne smemo zanemarjati in omalovaževati, moramo pa seveda biti pri presoji kritični. Pri izdelavi rekonstrukcij često pomagajo umetniki; vendar morajo delati pod nadzorstvom strokovnjaka. Sicer lahko nastanejo zelo romantične idile, ki pa vendar ne morejo biti verne. To velja zlasti o mnogih slikah, ki skušajo rekonstruirati tudi življenje naših prednikov in izumrlih sorodnikov. Strokovnjak bo tu umetniku pomagal s svojim konkretnim znanjem. Marsikdo si predstavlja naše prednike kot Adama in Evo v raju. Na tej predstavi je verjetno resnično samo to, da sta bila — brez oblek. O raju pa, s krotkimi zvermi, krasnimi metulji, prijetnim soncem itd. ni govora. Zveri so bile prav tako nevarne, oziroma mnogo bolj nevarne kakor danes; in poleg metuljev ne smemo pozabiti uši in drugih «priljudnih» živalic; in poleg sonca ne dežja in mraza. Bivanje v vedno vlažnih in hladnih jamah, ki je vsaj za čas poledenitev dokazano, je zapustilo celo na okostjih sledove revmatizma; saj so še jamski medvedi poznali to nadlogo! Naši predniki tudi niso stari umirali: najstarejši neandertalec na pr. je bil okoli petdeset let star, vsi drugi so poginili, brez dvoma često nenaravne smrti, v dobi tridesetih let ali še mlajši. Zato so torej slike, ki predstavljajo na pr. namišljeni «Raj» ali «Zlati vek» s krasnimi telesi sodobnih oblik, lahko velike umetniške vrednosti, toda ne morejo zadostiti zahtevam po znanstveni verjetnosti.

SVETOVNO gospodarstvo

ŠVICA IŠČE NAFTO DOMA

Zaradi pomanjkanja bencina, ki se, po znanih perzijskih notranjih trenjih ter trenjih med Perzijo in Anglijo in po slavki petrolejskih delavcev v ČeIi v Švici misliti na lastne rezerve bencina. Domači švicarski tehniki pregledujejo s pomočjo tujih tehnikov švicarsko ozemlje, da bi našli ležišča nafte.

BELGIJA NA PETEM MESTU V SVETU

Belgija je pred zadnjo vojno proizvedla na leto okoli 3 milijone ton cementa. Po zadnjih poročilih proizvede sedaj že okoli 5,5 milijonov ton in se je tako povzpela na peto mesto na svetu v proizvodnji cementa.

AKTUALNOSTI IZ JUGOSLOVANSKEGA TISKA

BORBA

ORGAN KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Znano je, da narodne manjšine v Jugoslaviji uživajo popolno politično, kulturno in gospodarsko svobodo in enakopravnost. Borba prinaša poročilo o zboru jugoslovanskih Čehov in Slovakov v Daruvaru in piše:

Povorko na konjih in okrašenih vozovih, ki so s svojimi skupinami ponazarjali razne žetvene obrede in alegorične prikazovali nekdanji fevdalni odnos, je pozdravljalo nad 10 tisoč ljudi. Na zborovanju je govoril Bohumil Laušman, bivši podpredsednik češkoslovške vlade, ki je leta 1950 pobegnil v našo državo in František Mohaček, bivši član češkoslovaške skupščine. Laušman je spomnil Čehe in Slovake na težko usodo njihovih sonarodnjakov v Češkoslovaški. V svojem govoru je poudaril, da vlada danes v deželi njihovih dedov, v deželi tradicionalne - svobodoljubnosti, naj strašnejši teror. Oni, ki hočejo danes učiti abecedo deželo, ki je imela svoje univerze, ko se je Moskva šele začela graditi, dušijo s svojo pogubonosno rusifikacijo češko kulturo in književnost, kakor dušijo gospodarstvo in svobodo narodov v Češkoslovaški.

Na drugem mestu pa prinaša Borba vest o festivalu romunske manjšine, ki bo 1. septembra v Vršcu in na katerem bodo jugoslovanski Romuni pokazali uspehe, ki so jih dosegli na kulturnem in športnem področju.

SLOVENSKI Poročevalec

O zletu delavskega prosvetnega gibanja «Svobode» v Trbovljah, katerega se je udeležilo 35.000 ljudi, 27 godb na pihala, do 1000 pevcev in 500 telovadcev, piše Slovenski poročevalec pod naslovom «Spet je spregovoril delavski razred»:

Slovensko ljudstvo je imelo v svoji zgodovini že večkrat priložnost videti, kako je, kadar spregovori naš delavski razred. To je bilo na primer ob revolucionarnem valu leta 1918 do 1920, pri obračunu z Orjuno v Trbovljah leta 1924, pri celjskem zletu «Svobode» leta 1935, pri stavkovnem valu v Sloveniji leta 1936 itd. in predvsem v zadnji vojni in v delu, ki ga je naš delavski razred opravil po vojni, in vsak izmed teh dogodkov je bil nekaj nepopisno velikega in veličastnega, nekaj kar je odjeknilo tudi daleč preko meja domovine. Vsak izmed teh dogodkov je bil uspeh, ki ga je zmožen samo delavski razred in ki je obenem tudi njega samega dvignil više. Dogodek, ki ga mirne duše lahko primerjamo s slavnimi nastopi delavskega razreda pri nas, je bil nedvomno tudi zlet «Svobode» v Trbovljah.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes predvideva pretežno lepo vreme z možnostjo prehodnih pooblačitev. — Včeraj je bila v Trstu najvišja temperatura 25.2 stopinj, najnižja pa 17.2 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 14.20: Od Triglava do Jadrana. 21.00: Koncert Komornega zbora iz Trsta. — **Trst II.:** 13.00: Solvenski motivi. 2200: Čajkovski: Simfonija št. 6 v e-molu. — **Trst I.:** 20.30: «Obljubljena dežela», igra v 4 dej. — **Slovenija:** 12.00: Stevan Hristič: II. suita iz baleta «Ohridska legenda». 19.10: Partizanske pesmi.

NAJZANIMIVEJŠI DVOBOJ ŠAHOVSKE OLIMPIADE

JUGOSLAVIJA-ZSSR 2-2

Po zadnjih prekinjenih partijah je stanje dvoboja Jugoslavija - Amerika 2:2. Milič je danes popoldne premagal Amerikanca Bisguierja.

Madžarska - Zapadna Nemčija 2:2.

VI. kolo: ZSSR - Jugoslavija 2:2 (Gligorič - Keres remi, Rabar - Smislov 0:1, Trifunovič - Geller 1:0, Pirc - Boleslavski remi).

ZDA - Zapadna Nemčija 2,5: 0:5 (1); Finska - Argentina, vse štiri partije prekinjene.

Stanje: Jugoslavija 14; Amerika 13 (1); Madžarska 13; ZSSR 11; CSR 10; Švedska 9; Finska in Argentina 7 (4); Zapadna Nemčija 7 (1). Danes je bila prosta ČSR.

Neodločen rezultat proti Sovjetski zvezi je Jugoslaviji odprl pot do prvega mesta. Verjetno bo o tem bolj umestno razpravljati jutri, po končanem dvoboju proti ČSR. To bo najtežja preizkušnja, kar jih je še ostalo Jugoslaviji. V zadnjem kolu bo igrala reprezentanca FLRJ proti Finski. Borba za prvenstvo bo ogorčena. Za zlato medaljo se borijo Jugoslavija ZDA, Madžarska in ZSSR. Sanse vse četvorice so približno izenačene, nekaj več možnosti imajo edino Jugoslovani.

Z današnjim uspehom je Jugoslavija za korak bližje svetlemu cilju - olimpijski zmagi, ki bi predstavljala največji dosedanji uspeh in afirmacijo jugoslovanskega šaha.

Slovenski zastopnik Vasja Pirc je s sigurno igro remiziral z Boleslavkim.

Dr. Trifunović je porazil Gallerja in s tem izbrisal slab start na začetku olimpiade.

LAHKA ATLETIKA

Dobri rezultati na prvenstvu SZ

MOSKVA 26. — V prvem dnevu sovjetskega lahkoatletskega prvenstva so tekmovalci dosegli kljub slabemu in deževnemu vremenu nekatere izvrstne rezultate. Tekmujejo na stadionu Korov v Leningradu, ki lahko sprejme sto tisoč gledalcev.

Tehnični rezultati: kopje: Zubolenko 72.26 m; 110 m ovire: Litujev 14.8; 100 m: Suharev 10.7; 800 m: Ceugon 1:50.4 (sovjetski rekord); skok v višino: Portnov 190 cm.

Ženske: skok v daljino: Litujeva 598 cm; disk: Romaškova 51.78.

Na prvenstvu nastopi 800 tekmovalcev vseh vodilnih sovjetskih društev.

Službeni list sovjetskega športnega komiteja je objavil prvi del lestvic sovjetske lahke atletike, v katerih so obseženi vsi najboljši rezultati, doseženi do 20. avgusta 1952. Najvidnejši teh rezultatov: 5.000 m: Kazancev, 14:08.0; skok ob palici: Denisenko 442 cm; troskok: Čičerbakov 15.98; kopje: Čerbakov 73.01; kladivo: Redkine 58.26; krogla: Federov 16.80. — Ženske: skok v višino: Čudina 166 cm; disk: Romaškova 53.61; kopje: Zibina 53.35; krogla: Zibina 15.28.

Svetovno prvenstvo v odbojki

MOSKVA, 26. — Rezultati svetovnega prvenstva v odbojki:

Moški: Indija - Finska 3:0; Poljska - Libanon 3:0.

Ženske: Bolgarska - Romunija 3:1; Madžarska - Indija 3:0; Rusija - Francija 3:0.

Svetozar Gligorič je dosegel proti neslužbeno najboljšem igralcu sveta velemojstrski remi.

V PARIZU SE JE ZAČELO KOLESARSKO PRVENSTVO SVETA NA DIRKALIŠČU

Petrovič in Poredski izločena

PARIZ, 26. — V «Parc des Princes» v Parizu se je začelo danes dirkališčno svetovno prvenstvo kolesarjev. Nastopajo profesionalci in diletanti s celega sveta. Za diletante predstavlja to svetovno prvenstvo priložnost za maščevanje porazov na olimpiadi. Profesionalci pa imajo na svojem področju olajšano nalogo ker manjkata dva največja dirkača sedanjosti, Fausto Coppi in Hugo Koblet. Danes zvečer so se začele dirke v vožnji za motorjem, medtem ko so vse popoldne nastopali diletanti v izločilnih tekmovanjih v zasledovanju.

Organizacija prvenstva je bila sicer dodeljena Luksemburgu, a so morali dirkališčno prvenstvo zaradi pomanjkanja primernega velodroma prenesti v Pariz. «Parc des Princes» je razkošno okrašen z zastavami vseh sodelujočih držav. Vreme je lepo, temperatura idealna. Organizacija pa je zelo slaba in dvobojem sledi samo 500 gledalcev.

V zgodnjih popoldanskih urah sta v zasledovalni dirki diletantov nastopila tudi Jugoslovana Poredski in Petrovič. Oba sta bila izločena v prvem dvoboju. Poredskega je porazil Belgijec Raymond v času 5:29.4 (čas Poredskega 5:46.4), medtem ko je Petroviča izločil svetovni prvak Italijan Mino De Rossi. Tega dvoboja niso dokončali, ker je Italijan dohitel svojega nasprotnika po 2180 m in je torej bilo nepotrebno nadaljevati do konca (10 krogov, skupno 4.090 metrov).

Za nadaljnje tekmovanje se plasirali: Raymond, Andrieux, Campana, Van Hausden, Vitre, Glorieux, Schliebener, Bentley, Newton, Winner, Joergenssen, Wreeswijk, Prior in Kayserd.

Prvo kolo so uspešno prestali naslednji profesionalci dirkači: Bevilacqua (Italija), Glorieux (Belgija), Nielsen (Danska), Gillen (Luksemburg), Rioland (Francija), Matteoli (Francija), Van Est (Holandska) Patterson (Avstralija).

Nogometni program:

JUGOSLOVANSKA LIGA:

I. KOLO:

Dinamo - Vardar, Zagreb - Lokomotiva, Partizan - Vojvodina, BSK - Hajduk, Spartak - Sarajevo, Velež - Crvena zvezda.

II. KOLO:

Vardar - Crvena zvezda, Sarajevo - Velež, Hajduk - Spartak, Vojvodina - BSK, Partizan-Lokomotiva, Dinamo - Zagreb.

III. KOLO:

Zagreb - Vardar, Partizan-Dinamo, Lokomotiva - BSK, Spartak - Vojvodina, Velež - Hajduk, Crvena zvezda-Sarajevo.

IV. KOLO:

Vardar - Sarajevo, Hajduk - Crvena zvezda, Vojvodina - Velež, Lokomotiva - Spartak, BSK - Dinamo, Zagreb - Partizan.

V. KOLO:

Partizan - Vardar, Spartak - Dinamo, Zagreb - BSK, Velež - Lokomotiva, Crvena zvezda-Vojvodina, Sarajevo-Hajduk.

VI. KOLO:

Vardar - Hajduk, Vojvodina - Sarajevo, Crvena zvezda - Lokomotiva, Dinamo - Velež, Zagreb - Spartak, Partizan - BSK.

VII. KOLO:

BSK - Vardar, Spartak - Partizan, Velež - Zagreb, Dinamo - Crvena zvezda, Sarajevo -Lokomotiva, Hajduk-Vojvodina.

VIII. KOLO

Vardar - Vojvodina, Lokomotiva - Hajduk, Sarajevo - Dinamo, Zagreb - Crvena zvezda, Partizan - Velež, BSK - Spartak.

IX. KOLO:

Spartak - Vardar, Velež - BSK, Crvena zvezda - Partizan, Zagreb - Sarajevo, Hajduk - Dinamo, Vojvodina-Lokomotiva.

X. KOLO:

Vardar - Lokomotiva, Dinamo - Vojvodina, Zagreb - Hajduk, Partizan - Sarajevo, BSK - Crvena zvezda, Spartak - Velež.

XI. KOLO:

Velež - Vardar, Crvena zvezda - Spartak, Sarajevo - BSK, Vojvodina - Zagreb, Lokomotiva - Dinamo, Hajduk - Partizan.

***

ZAČETEK 31. AVGUSTA

ITALIJANSKA LIGA:

I. KOLO:

Bologna - Pro Patria, Como Internazionale Fiorentina Spal, Lazio - Udinese, Milan - Novara, Napoli - Atalanta, Palermo - Juventus, Torino - Sampdoria, Triestina-Roma.

II. KOLO:

Internazionale - Atalanta, Juventus - Bologna, Novara - Lazio, Palermo - Milan, Pro Patria - Triestina, Roma - Fiorentina, Sampdoria - Napoli, Spal - Como, Udinese - Torino.

III. KOLO:

Atalanta - Juventus, Bologna Roma, Como - Palermo, Fiorentina - Novara, Lazio - Pro Patria, Milan - Spal, Napoli - Udinese, Torino-Internazionale, Triestina - Samp.

***

ZAČETEK 14. SEPTEMBRA

KINO

V TRSTU

Excelsior. 16.30: «Hazardna igra», J. Stewart, M. Dietrich.
Nazionale. 16.30: «Karneval ljenja», Ch. Boyer.
Fenice. 16.30: «Beznica sedmih grehov», M. Dietrich in Wayne.
Arcobaleno. 16.00: «Zadnja ogenjitev», J. Wayne, G. Russel.
Astra Rojan. 17.00: «Dva kavboja», R. Conte, A. Totter.
Alabarda. 16.00: «Gusarjevo maščevanje», M. Montez.
Armonia. 15.30: «Združeni v maščevanju».
Aurora. 16.30: «Spodbudna skupno», G. Kelly in Scott.
Ariston. 16.00: «Pridi živ, pridi noj», H. Lamar, J. Stewart.
Garibaldi. 15.00: «Rim, odprto mesto», A. Fabrizi, A. Magnani.
Ideale. 16.30: «Nesmrtni sovražnik», J. Grawford, H. Fonda.
Impero. 15.45: «Sardinsko maščevanje», W. Chiari.
Italia. 16.30: «Kraljica [illegible]».
Viale. 16.00: «Pustolovščina v Juana», C. Dupois in [illegible].
Kino ob morju. 16.00: «[illegible] koža», M. O'Hara.
Moderno. 16.00: ««Ugrabitev [illegible]».
Savona. 16.00: «Živel boj, hej [illegible]».
Vittorio Veneto. 16.15: «[illegible] srce», G. Rogers, J. P. Aumont.
Azzurro. 16.00: «Razbojnik iz Solina», A. Nazzari.
Belvedere. 16.00: «Ne zlahka [illegible] menoj», M. Sullivan, W. Covington.
Marconi. 16.30: «Zbogom Mimi».
Massimo. 16.00: «Bil sem vdovec, ženina», G. Grant, A. Stephens.
Novo cine. 16.00: «Mesto je [illegible] šeno», H. Bogart.
Odeon. 16.00: «Pirati s Cayenne».
Radio. 16.00: «Gospodar [illegible]».

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 19.45: «Peca [illegible] predsodek», G. Garson.
Garibaldi. 21.00: «Rim, odprto mesto», A. Fabrizi, A. Magnani.
Ginnastica. 19.45: «Pesem reke».
Pončana. 20.00: «Glas v vihari».
Rojan. 19.30: «Zgodilo se je septembru», Joan Fontaine.
Sv. Ivan. 20.00: «Teror».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

SREDA, 27. avgusta 1952

13.30 Poročila. 13.45 Od vrha do danes. 13.50 Domači [illegible]. 14.20 Od Triglava do Jadrana. 18.15 Mali ansambli [illegible] glasbe. 18.30 Iz opere v operi. 19.15 Poročila. 21.00 Koncert komornega zbora iz Trsta. [illegible] Glasbeni portreti okoz [illegible]. 22.00 Glasbe za ples in [illegible]. 23.10 Glasba za [illegible] noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Lahki orkestri. 12.00 [illegible] vsakega nekaj. 12.45 [illegible]. 13.00 Slovenski motivi. 13.40 [illegible] melodije. 14.00 Poročila. [illegible] Glasba za štiri klavirje. [illegible] Plesna glasba. 18.15 Johannes Brahms: Koncert št. 2. v B-duru. 18.55 Čajkovski: Finale iz [illegible] nade opus 48. 19.15 Moški [illegible]. 19.45 Poročila. 20.00 Slavni [illegible]. 20.30 Sprehodi po morju [illegible]. Lahka glasba. 21.00 Vieuxtemps: Koncert št. 5. v a-molu. [illegible] Schubertovi biseri. 21.30 Koncert [illegible] saksofonista Ljubivoja [illegible]. 22.00 Čajkovski: Sinfonija [illegible] v e-molu. 22.42 Melodije iz [illegible]. 23.00 Mozartove skladbe.

TRST I.

11.00 Godalni orkester Karla Savina. 20.30 Lahka glasba. 14.00 Francoske pesmi. 17.30 Sporoč[illegible]. BBC: Avicenna. 18.30 Plesna glasba. 19.25 Operna glasba. [illegible] Poročila. 20.30 «Obljubljena [illegible] žela», igra v 4 dej.

SLOVENIJA

327,1 m 202,1 m 212,4 m

12.00 Stevan Hristič: II. suita iz baleta «Ohridska legenda». 12.30 Poročila. 12.40 Zabavna glasba. 13.20 Pester spored narodnih pesmi. 14.10 Orkestralni koncert. 18.30 Lahka glasba. 18.40 Igrajo Veseli godci. [illegible] Jugoslovanske vojne mornarice. 19.10 Partizanske pesmi in [illegible]. 19.30 Poročila. 20.00 [illegible] melodije do melodije. [illegible] Tavčar: Visoška kronika — I. 21.15 Operne arije in dueti. [illegible] Poročila. 22.15 Lahka glasba. [illegible] 22.30 L. N. Skerljanc: Dramska uvertura — I. stavek.

ZADNJA POROČILA

Bombnik „Camberra" dvakrat čez Ocean

LONDON, 26. — Angleški bombnik na reakcijski pogon tipa «Camberra» je danes preletel Atlantski ocean tja in nazaj. Letalo je startalo na letališču Aldergrove (Severna Irska), pristalo na letališču Gander (Nova Zemlja), naložilo gorivo in se ponovno vrnilo v Aldergrove po desetih urah in 5 minutah. V zraku pa je bilo samo osem ur. Razdalja med obema letališčema znaša 3330 kilometrov.

Letalo «Camberra» je prispelo na letališče Gander ob 11,12 (po našem času) po preletu, ki je trajal 4 ure in 38 minut, in je letelo s povprečno brzino 719 km na uro. Zaradi močnega nasprotnega vetra letalo ni porušilo starega rekorda, ki ga je lani s časom 4 ure in 18 minut postavilo letalo istega tipa.

Po postanku, ki je bil potreben za nalaganje goriva in za popravilo ultrakratkovalovne radijske postaje, ki se je med poletom pokvarila, se je letalo ponovno vzdignilo ob 13,10 in prispelo v Aldergrove ob 16,36; veter je na povratku pihal od zadaj in letalo je porabilo za prelet samo 3 ure 26 minut; letelo je torej s povprečno brzino 969 km na uro in znatno prekosilo prejšnji rekord.

Letalo «Camberra» je konstruirala tovarna «English Electric», gradijo ga pa tudi v številnih drugih angleških letalskih tovarnah. V licenci gradijo letalo tudi v ZDA, največ v tovarni «Glenn Martin v Baltimoru.

«Camberra» je še vedno na seznamu letal, katerih karakteristike so tajne: vedo pa, da dosega brzino okoli 1000 km na uro. Letalo je opremljeno z dvema reakcijskima motorjema «Avon» tovarne «Rolls Royce» in ima posadko treh mož v hermetično zaprti kabini, kjer posebni aparati vzdržujejo normalni zračni pritisk tudi v največjih višinah. Današnji polet je letalo opravilo na višini nad 12.000 metrov.

Egiptovska vojska nadaljuje preiskave po Farukovih palačah

Skrivne blagajne v palači Monteza doslej še niso mogli odpreti; na pomoč bodo poklicali strokovnjake iz vse Evrope - Sto Farukovih oblek v palači Ras El Tin - Faruk je čital pornografske knjige ali pa strokovno literaturo o zlatu in diamantih

KAIRO, 26. — Egiptovska vojska je danes nadaljevala z odpiranjem kraljevskih palač in z raziskovanjem Farukovega razsipnega in očitno nič kaj moralnega življenja.

Danes so odprli vrata v najstarejšo egiptovsko kraljevsko palačo Ras El Tin v Aleksandriji, kjer se je Faruk mudil, ko ga je dohitel izgon. Palačo, ki ima dve nadstropji in je bolj podobna trdnjavi, je zgradil Mohamed Ali paša, ustanovitelj egiptovske kraljevske dinastije v začetku XIX. stoletja. Doslej so že trije kralji iz te dinastije morali oditi v izgnanstvo — Ismail (ta je prodal in zastavil skoraj ves Egipt), Abas in Faruk.

Glavni del palače Ras El Tin sestavlja harem, v katerem je bila tudi spalnica bivše kraljice Nariman. V tej sobi so našteli 69 kosov pohištva, vse v stilu Ludvika XV. V toaletni sobici so našli bogato zbirko francoskih dišav in kozmetičnih sredstev Na obešalniku je še visela bela halja bivše kraljice Nariman, na tleh pa je ležala kopalna oblekca, kar kaže, da se je bivša kraljica še na hitro okopala, predno je odšla iz Egipta. V bližini je bila sprejemnica s slikami golih žensk na konjih. V neki sobi so našli del Farukove garderobe — več kot sto uniform in oblek iz raznih vrst blaga, natrpanih kot v kakšni manufakturni trgovini.

V palači je bila tudi majhno zasebno gledališče s skrito ložo, iz katere je bivša kraljica Nazli, Farukova mati, opazovala predstave, ne da bi jo videli, kot zahtevajo mohamedanski predpisi.

V palači Monteza, ki so jo odprli včeraj, so našli tudi tajno blagajno, ki jo doslej še niso znali odpreti. Poročajo, da bodo verjetno poklicali iz vse Evrope strokovnjake za odpiranje blagajn. V spalnici so našli tudi majhen revolver Browning ki ga je imel Faruk vedno pod blazino. V Farukovi spalnici je bilo tudi precej knjig; vse so pornografske vsebine, razen nekaterih, ki govorijo o zlatu in draguljih. V glavni obednici te palače, ki je zelo razkošno opremljena, je v času svoje in Farukove stare slave obedoval tudi bivši italijanski kralj Viktor Emanuel III.

V kratkem bodo najbrž odprli tudi palačo Abdin v Kairu, vendar menijo, da ne bo v njo pripuščeno občinstvo, ker uporablja del te palače zdaj začasni regentski svet. V palači Abdin je mnogo dragocenosti, med njimi velika knjižnica, ki ima na tisoče dragocenih arabskih knjig, in umetnine, katerih vrednost gre na milijone funtov šterlingov.

V dobro obveščenih egiptovskih krogih menijo, da bi morali epuracijski odbori, ki jih je postavila vlada, končati svoje delo do 25. oktobra. V istih krogih trdijo, da bo ministrski predsednik Ali Maher odredil reorganizacijo političnih strank s posebnimi zakoni, če stranke ne bodo čimprej izvedle notranjega čiščenja, kot je zahteval Nagib.

Precej se govori tudi o reformi ustave. List «Al Ahram» pravi, da odbor izvedencev že izdeluje načrt nove ustave, ki da bo predložena v odobritev ljudskemu referendumu. Predlagati nameravajo tudi spremembo volilnega zakona.

O agrarni reformi menijo, da bi se razlaščanje zemlje utegnilo začeti v oktobru in trajati približno leto dni. Razdeljevanje zemlje felahom pa bi se začelo v oktobru leta 1953 in bi bilo končano v petih letih. Najprej bodo razdelili zemljišča, ki pripadajo Faruku ali sploh kraljevski družini.

Pokopan leto dni po smrti

Po odloku prefure v Catanzaru je bilo truplo egiptovskega generala leto dni pod sodnim sekvestrom

CATANZARO, 26. — Po zaključku nenavadnega sodnega spora je bilo po več kot letu dni po smrti na pokopališču v Catanzaru pokopano truplo bivšega egitovskega generala Mehmeda Serifa paše, ki je umrl lani v Catanzaru, kjer stanuje njegova hčerka, poročena z Italijanom. Pogrebu v Italiji so se uprli sorodniki generala, ki stanujejo v Egiptu in ki so zahtevali, da naj truplo prepeljejo v rodno deželo. Truplo generala Mehmeda Serifa je bilo zaradi tega pod sodnim sekvestrom, in šele danes je okrajni sodnik v Catanzaru v skladu z določili generalovega testamenta odredil, da se lahko truplo pokoplje na krajevnem pokopališču.

Bilanca nesreče pri Trapaniju

RIM, 26. — O letalski nesreči v morju blizu mesta Trapani poroča italijansko ministrstvo za trgovsko mornarico, da so od 51 potnikov angleškega letala «Hermes» rešili 45, trije so utonili, tri pa pogrešajo in po vseh znakih sodeč niso več živi. Od 6 članov posadke se jih je pet rešilo, «hostess» pa je utonila.

Trudapolno življenje ameriške „Miss"

Od poljuba podpredsednika Barkleya in sprejema pri papežu do ženitnih ponudb in podarjenega ovna

NEW YORK, 26. — Ameriška revija «Look» objavlja članek, ki ga je napisala (vsaj trdijo tako) «miss» Amerika '51. Jolanda Betbeze, ki opisuje enoletno življenje «miss» Jolanda pravi, da je v enem letu svojega «kraljevanja» dobila 50.000 dolarjev in 163 ženitnih ponudb. Poleg tega je dobila 9000 dolarjev kot študijske štipendije in za povračilo stroškov in nov avtomobil.

Miss Betbeze trdi, da ni pustila, da bi jo po izvolitvi fotografirali v kopalni obleki, ker da «ženske niso umetniška dela», in da je vsem tistim, ki so ji pismeno ponujali ženitev, odgovarjala, naj «se dajo pregledati od psihiatra».

Se nekaj «važnih» podrobnosti iz življenja ameriške «miss»: podpredsednik ZDA Allan Barkley jo je poljubil na usta, čeprav mu je «ponudila samo lice» (seveda, Barkley ima že 78 let...), sedem senatorjev pa jo je poljubilo na lice, čeprav jih «za to ni prosila».

V tem letu je Jolanda Betbeze precej potovala — vsega skupaj nekako 100.000 km — in si ogledala Francijo, Bermude, Mehiko, Italijo in vseh 48 držav severnoameriške zveze. Simbolično so ji izročili ključe 73 ameriških mest. Sodelovala je pri 191 televizijskih in radijskih oddajah in imela 120 «predavanj» po srednjih in višjih šolah; povsod so jo baje spraševali, s katerim letom je začela kaditi. Sprejel jo je papež, ponudili so ji, naj sodeluje pri snemanju nekega filma o Tarzanu in v dar je dobila 120 kg težkega ovna.

NOVI DELHI, 26. — Velike poplave, ki so jih povzročili hudi nalivi zadnjih dni in ki so že prisilile več tisoč prebivalcev raznih vasi, da so zapustili svoje domove, so danes dosegle Novi Delhi, kjer je voda porušila 15 hiš. Žrtev doslej ni bilo, toda središče mesta je podobno Benetkam.

KOLESARSKA DIRKA PO BRITANIJI ROJENA POD NESREČNO ZVEZDO

Pomanjkanje zrezkov in močne hrane

razlog odstopa Francozov in Italijanov

ABERYSTWITH, 26. — Francoski in italijanski kolesarji so odstopili pred startom za peto etapo kolesarske dirke po Veliki Britaniji, ki pelje iz Aberyswitha v Blackpool. Vzrok odstopa ni znan, vendar menijo, da je glavni krivec nezadostna hrana. Neki francoski vozač je izjavil: «Ne moremo nadaljevati brez močne in redilne hrane, zrezkov in podobnega, v tako težkem tekmovanju». V Angliji namreč primanjkuje mesa in kolesarji niso izvzeti v tej stiski.

NOV SVETOVNI REKORD V LAHKI ATLETIKI

Gaston Reiff 2 milji v času 8:40.4

PARIZ, 26. — Na velikem lahkoatletskem tekmovanju, na katerem so nastopili tudi tekači z Jamajke, je Belgijec Gaston Reiff postavil nov svetovni rekord v teku na 2 milji. Dosegel je čas 8:40.4, prejšnji rekord pa je imel Sved Haegg s časom 8.42.8. Na istem tekmovanju je štafeta Pariza dosegla nov državni rekord na 4 x 200 metrov v času 1:26.0.

Argentinci vabijo latinske nogometaše

BUENOS AIRES, 26. — Argentinska nogometna zveza je pooblastila svojega zastopnika v Evropi, da sklene sporazum s španisko, portugalsko in italijansko nogometno reprezentanco za nastop v Argentini. Gostovanje naj bi bilo prihodnje leto.

Hokej na steklu

LONDON, 26. — Kanadski trener Duke Campbell, je našel za svoje igralce hokeja na ledu idealno rešitev letnega treninga. Izposodil si je ogromno stekleno ploščo, za igralce pa je priskrbel posebne drsalke, s katerimi lahko dosežejo na steklu isto hitrost kot na ledu. Njegov eksperiment je baje doživel uspeh.

Coppi bo ponovno nastopil 6. septembra v Ravenni

RAVENNA, 26. — Fausto Coppi je brzojavil organizatorjem kolesarske dirke v Ravenni, da bo nastopil 6. septembra na tem tekmovanju po dolgotrajnem zdravljenju. Po tem datumu bo verjetno Coppi nadaljeval s prekinjeno aktivnostjo. V Ravenni bodo nastopili še Bartali, Petrucci, Minardi in drugi.

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

67.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

«Vem, da je moja dolžnost, gospod,» je odgovoril Job, zelo vznemirjen. «Vsak mora izvrševati svoje dolžnosti in jaz se po svoji najboljši vesti trudim, da bi izvrševal svoje, gospod; toda težko je človeku, izdati svojega gospoda, čigar suknjič nosi in čigar kruh je, pa če je še tak hudobnež, gospod.»

«Vi ste izvrsten človek,» je rekel gospod Pickwick, zelo ganjen, «izredno pošten človek.»

«Čujte, prijatu,» ga je prekinil Sam, ki je zelo nestrpljivo gledal potok solz gospoda Trotterja, «tlela ni nubenga prahu, torej zaprite brizgaunca. Nč dobrga na pride vn, prou nč.»

«Sam,» je rekel gospod Pickwick očitajoče, «žal mi je, da vidim, da nimate nobenega spoštovanja pred čustvi tega mladega moža.»

«Negava čustva sa sevede prou dobra, gspud,» je odgovoril Sam Weller; «in ker sa tku lepe in ker b blu škoda, če b jih izgubu, mislm, de b bulš sturu, če b jih zapru u soje prsa, kokr de jih psti, da udtekaja in shlapevaja u vroč vod, pusebn če nisa nč prida. Souze nisa še nkul nubene ure navile in nubene lokumutive pugnale. Prhodnč, k pojdete u kadiuna družba, mladenč, nabasajte soja pipa s temla premišlevajnem in utaknite robec u žep. Ni lepu, de z njim ukul vrtite, kokr de b bli vrvohodc.»

«Moj sluga ima prav,» je pripomnil gospod Pickwick in se obrnil k Jobu, «čeprav izraža svoje mnenje nekoliko robato in morda tudi nejasno.»

«On ima zelo prav,» je rekel Job Trotter, «in ne bom se več ravnal po svojih občutkih.»

«Prav dobro,» je rekel gospod Pickwick; «zdaj pa mi povejte, kje je penzionat.»

«Je velika, stara, iz rdeče opeke zgrajena hiša tik pred mestom, gospod,» je odgovoril gospod Trotter.

«In kdaj naj se izvrši sramotni načrt?» je vprašal gospod Pickwick; «kdaj misli odpeljati deklico?»

«Nocoj, gospod.»

«Nocoj?» je vzkliknil gospod Pickwick.

«Prav današnji večer, gospod,» je potrdil gospod Trotter; «in to je tisto, kar me tako vznemirja.»

«Takoj se mora nekaj ukreniti,» je rekel gospod Pickwick. «Takoj pojdem k dami, pod katere nadzorstvom so mlade deklice.»

«Prosim, oprostite, gospod,» se je vmešal Job, «toda to ne bo več doseglo namena.»

«Zakaj ne?» je vprašal gospod Pickwick.

«Moj gospod je zelo prekanjen mož, gospod.»

«Vem,» je dejal gospod Pickwick.

«In tako se je vgnezdil v srce stare dame,» je nadaljeval Job, «da ne bo ničesar verjela, kar bi ji kdo rekel zoper njega, pa tudi če bi ji na kolenih prisegal, posebno če nimate dokaza, temveč samo besedo služabnika, ki ga je njegov gospod (kar bo on takoj rekel) zapodil in ga je samo maščevalnost nagnila k njegovi izpovedi.»

«Pa kaj moremo boljšega storiti?» je rekel gospod Pickwick.

«Stara dama se ne bo dala drugače prepričati,» je odgovoril Job, «kakor če ga zalotimo pri dejanju samem, gospod.»

«Stare mačke sa vse tku trmaste, de se z glava zaletavaja u konfine,» je pripomnil vmes gospod Weller.

«Jaz se pa le bojim,» je rekel gospod Pickwick, «da bo zelo težko, zalotiti ga pri dejanju.»

«Jaz bi pa mislil, gospod,» je odgovoril Job Trotter, «da bi se dalo to prav lahko napraviti.»

«Ampak kako?» je vprašal gospod Pickwick.

«To vam hočem povedati,» je odgovoril Job. «Midva, moj gospod in jaz sva v sporazumu z obema deklama in naju bosta ob desetih skrili v kuhinji. Ko odidejo prednica in dekleta spat, prideva midva iz kuhinje, mlada dama pa iz svoje spalnice. Poštna kočija bo pripravljena, vstopili bomo in izginili.»

«No, in?» je vprašal gospod Pickwick.

«No, mislim, gospod, če bi vi čakali na vrtu za hišo, sami.—»

«Sam,» ga je prekinil gospod Pickwick. «Kako — sam?»

«Mislim, gospod,» je odgovoril Job, «da bi bilo stari dami seveda zelo neprijetno, če bi se tako pohujšljiva stvar odkrila pred več osebami. In tudi mlada dama, gospod — pomislite —»

«Imate prav,» je rekel gospod Pickwick, «in kažete veliko nežnočutje. Nadaljujte; imate popolnoma prav.»

«Mislim torej, če bi vi sami čakali na vrtu in bi vam jaz točno ob pol dvanajstih odprl zadnja vrata, ki drže v vežo, bi bili vi ravno o pravem času na mestu, da bi mi pomagali preprečiti načrt hudobnega moža, ki sem se mu na žalost dal ujeti v mreže.»

Tu je gospod Trotter zelo žalostno vzdihnil.

«Ne žalostite se zaradi tega!» je rekel gospod Pickwick, «ko bi imel on le količkaj nežnočutja, ki odlikuje vas, dasi zavzemate nizek položaj v svetu, bi jaz tudi nad njim ne obupal popolnoma.»

Job Trotter se je globoko priklonil in njegove oči so se [illegible] polnile s solzami.

«Ne, tacga patrona še soj živ dan nisem vidu,» je rekel Sam. «Zares mislem, de ma meh za voda u glav, k se mu stiska.»

«Weller,» je rekel gospod Pickwick resno.. «Jezik za zobe.»

«Da, gspud,» je odgovoril gospod Weller.

«Načrt mi ne ugaja,» je rekel gospod Pickwick po skrbnem preudarku. «Zakaj ne bi mogel o tem obvestiti svojcev mlade dame?»

«Ker stanujejo sto milj odtod, gospod,» je odgovoril gospod Trotter.

«Tle stujeja vol že spet na hrib,» je rekel Sam Weller v stran.

«Toda kako naj pridem na vrt?» je spet začel gospod Pickwick.

«Zid je čisto nizek, gospod, in vaš sluga vam bo dvignil nogo.»

«Moj sluga mi bo dvignil nogo,» je mehanično ponovil gospod Pickwick. «Vi boste vendar v bližini vrat, o katerih ste govorili?»

«Ne morete jih zgrešiti, gospod; to so edina vrata, ki drže na vrt. Samo potrkajte, ko bo ura bila, in jaz bom takoj odprl.»

«Načrt mi ne ugaja,» je vdrugič rekel gospod Pickwick, «toda ker si ne morem izmisliti boljšega in ker je vsa življenjska sreča mlade dame na prevesici, moram pač pristati nanj. Pridem.»

In tako se je dal gospod Pickwick v svoji prirojeni človeka ljubnosti spet zaplesti v pustolovščino, ki bi se je bil zelo rad otresel.

«Kako se imenuje hiša?» je vprašal.

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIC. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din — Tiska Tiskarski zavod ZTT. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel 11-32. — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 2005 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.